საქართველოს რესპუბლიკა

გამოდის 1990 წლის დეკემბრიდან | № 43 (845) | სამშაბათი, 22 მარტი, 1994 წელი | ფასი 2000 კუპონი

სამოქალაქო საზოგადოება, სამართლებრივი სახელმწიფო, საბაზრო ეკონომიკა!

ედუარდ შევარდნაძის მოხსენება

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის I ყრილობაზე 1994 წლის 20 მარტს

რედაქციისაგან: ბატონ ედუარდ შევარდნაძის მოხსენება თავისი ფორმით და შინაარსით, თავისი მასშტაბურობით და მნიშვნელობით წარმოადგენს არა მხოლოდ საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის პარტიულ დოკუმენტს, არამედ საქართველოში რეფორმების განხორციელების, სამოქალაქო საზოგადოების, დემოკრატიული, სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნისა და სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკის ჩამოყალიბების პროგრამას.

ამ დოკუმენტმა დიდი ინტერესი გამოიწვია მთელ საქართველოში და საზღვარგარეთაც. ამიტომ მკითხველთა თხოვნით, გაზეთ „საქართველოს რესპუბლიკის" სარედაქციო კოლეგიის გადაწყვეტილებით დღეს ვაქვეყნებთ ბატონ ედუარდ შევარდნაძის მოხსენებას.

სახელმწიფო რეფორმების როგრამა და მოქალაქეთა კავშირის ამოცანები

I.

მოქალაქენო, ძვირფასო მეგობრებო და თანამოაზროვნენო!

ქართველოს მოქალაქეთა კავშირის I ყრილობა შესანიშნავი მოვლენაა საქართველოს უახლეს ორიაში.

მოყალიბდა ახალი მასობრივი პოლიტიკური მორაობა, რომელიც მიზნად ისახავს დემოკრატიული, მოქალაქო საზოგადოების, დამოუკიდებელი, სუენული, სამართლებრივი სახელმწიფოს, ახალი, აზრო ეკონომიკის, ახალი კულტურის, ახალი საო და საგარეო პოლიტიკის ფორმირებას.

მოქალაქეთა კავშირი — ეს არის პირველ რიგში, ნალური რეფორმების პარტია, რეფორმატო მოძრაობა.

ელისუფლებისა და მმართველობის ორგანოებთან ით მოქალაქეთა კავშირმა, მისმა წევრებმა და ლებმა დიდი წვლილი შეიტანეს ეროვნული ანკრიზისული პროგრამის ძირითადი დოკუმენტების მუშავებაში. მხედველობაში მაქვს საქართველოს რებლიკაში მაკროეკონომიკური სტაბილიზაციისა სტრუქტურული ცვლილებების ანტიკრიზისული გრამა და 1994-1995 წ.წ. საქართველოს ეკონოური და სოციალური განვითარების პროგნოზუპარამეტრები. შემუშავებულია დარგობრივი და იონული პროგრამების ეროვნული და საერშორისო პროექტების მთელი სისტემა.

ს დოკუმენტები ძირითადად მოწონებულია საერშორისო სავალუტო ფონდის, მსოფლიო ბანკის, ობანკის, ევროგაერთიანების და მთელი რიგი სხვა თაშორისო ორგანიზაციების, ამერიკელი და ეველი ექსპერტების მიერ, რომლებიც სპეციალუიყვნენ მოწვეული საქართველოში. ისინი ქარლ სპეციალისტებთან ერთად დღესაც ნაყოფიერ შაობას ეწევიან ჩვენს რესპუბლიკაში.

ღეს მივიღე მსოფლიო ბანკის პრეზიდენტის ბაერნესტ სტერნის ოფიციალური წერილი.

სოფლიო ბანკი მზად არის მხარი დაუჭიროს სათველოს მთავრობის ეკონომიკურ რეფორმებს. ოფლიო ბანკის აზრით, განსაკუთრებით მნიშვნელოის საქართველოში მაკროეკონომიკური სტაბილიზაა და ამ მიმართულებით განხორციელებული ღონისებები.

სოფლიო ბანკი კმაყოფილია, რომ პრივატიზაციის ოცესი დაჩქარდა საქართველოში.

სოფლიო ბანკი მომავალში უფრო ფართო მონაწილეობას მიიღებს საქართველოში რეფორმების განხორციელებაში.

მსოფლიო ბანკის მისია თბილისში ჩამოვა აპრილის თვეში და განაახლებს კრედიტების პროექტზე მუშაობას, განიხილავს მსოფლიო ბანკსა და საქართველოს შორის ყოვლისმომცველი თანამშრომლობის გაფართოებისა და დახმარების პროგრამას, მხარში ამოუდგება საქართველოს საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლაში, მსოფლიო ბანკსა და საქართველოს რესპუბლიკას შორის ნაყოფიერი, საქმიანი ურთიერთობის დამყარებაში.

თქვენ კარგად მოგეხსენებათ, თუ რა მაღალი შეფასება მისცა საქართველოში მიმდინარე რეფორმებს, კრიზისის დაძლევისა და სტაბილიზაციის პროგრამას ქართველი ხალხის დიდმა ამერიკელმა მეგობარმა, საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის I ყრილობის საპატიო სტუმარმა, ბატონმა ბეიკერმა საქართველოში ამასწინანდელი ვიზიტის დროს. მოგეხსენებათ, ბატონი ბეიკერი არა მარტო დიდი დიპლომატი, არამედ დიდი ფინანსისტიცაა.

ჩვენ დიდად ვაფასებთ მსოფლიო თანამეგობრობის თანადგომას.

საქართველოში დღეს ადგილი აქვს კონფლიქტებს გარეშე ძალების მონაწილეობით, სულ უფრო მძაფრ სახეს იღებს პოლიტიკური, ეკონომიკური, ფინანსური, სოციალური, სულიერი კრიზისი, რომელსაც თავისი გამომწვევი მიზეზები გააჩნია. მოქმედებენ მთელი რიგი ანგარიშგასაწევი საშინაო და საგარეო ფაქტორები, რომლებიც ხელს უწყობენ კრიზისის გაღრმავებას.

დაინგრა ძველი ტოტალიტარული, დიქტატორული სისტემა, ახალი დემოკრატიული სისტემა ჯერ აშენებული არ არის.

საქართველო XX საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში ისტორიული განვითარების გარდამავალ ეტაპზე იმყოფება, რომელიც დაიწყო ოთხმოციან წლებში და დღემდე გრძელდება.

გარდამავალი ეტაპი გულისხმობს ერთი სოციალური წყობის მეორე წყობით შეცვლას და ამდენად, მეტად რთულ და წინააღმდეგობრივ პროცესს წარმოადგენს.

საქართველოს კრიზისიდან გამოსვლის პროგრამა ითვალისწინებს იმ ფაქტს, რომ მეცნიერული პროგნოზის თანახმად, გარდამავალი პერიოდის I ეტაპი გაგრძელდება 3 წელი, II ეტაპი — 5 წელი, 2000 წლამდე.

დრომ თავისი კორექტივები შეაქვს პროგნოზებში.

1995 წლიდან დაიწყება პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური სტაბილიზაცია, თუმცა, მწვავე კრიზისული განვითარება მაინც საგრძნობი იქნება 1996 წლამდე. შემდეგ დადგება სტაბილიზაციის მყარი ეტაპი და ის გასტანს საუკუნის დასასრულამდე.

ჩვენი სტრატეგიული მიზანია: 2000 წლამდე ჩამოყალიბდეს საქართველოს ახალი სამართლებრივი სახელმწიფო, ახალი საბაზრო ეკონომიკა, ახალი სამოქალაქო საზოგადოება.

ამ ამოცანის გადასაწყვეტად პირველ რიგში საჭიროა საქართველოს ახალი კონსტიტუციის — სახელმწიფოს ძირითადი კანონის მიღება.

II. კონსტიტუციური რეფორმა

ამჟამად, როგორც ცნობილია, მოქმედებს 1921 წლის კონსტიტუცია, რომელიც აღდგენილ იქნა 1992 წლის თებერვალში სამხედრო საბჭოს მიერ, და კონსტიტუციური კანონი ხელისუფლების შესახებ, რომელიც მიიღო პარლამენტმა 1992 წლის 6 ნოემბერს.

საჭიროა 1921 წლის კონსტიტუციის ახალი რედაქციის შექმნა, ფაქტობრივად ახალი კონსტიტუციის მიღება. ამ მიზნით, სახელმწიფოს მეთაურის თავმჯდომარეობით, შეიქმნა საკონსტიტუციო კომისია, რომელიც ამთავრებს მუშაობას კონსტიტუციის პროექტზე.

რას მოგვცემს 1921 წლის კონსტიტუციის რეალურად აღდგენა და მისი ახალი რედაქცია?

1. გაიზრდება საქართველოს, როგორც ხანგრძლივი კონსტიტუციური ისტორიის მქონე სახელმწიფოს საერთაშორისო ავტორიტეტი; 2. ამოქმედდება 1921 წლის კონსტიტუციის ჭეშმარიტად დემოკრატიული ნორმები და პრინციპები; 3. უფრო ნათელი გახდება დღევანდელ დამოუკიდებელ საქართველოს რესპუბლიკასა და 1918-1921 წ.წ. საქართველოს რესპუბლიკას შორის ისტორიული მემკვიდრეობითობა; 4. **კონსტიტუციის ამოქმედება ხელს შეუწყობს კრიზისის დაძლევას, საზოგადოების კონსოლიდაციას, იმ ძალების ნეიტრალიზაციას, რომლებიც პოლიტიკურ სპეკულაციას ეწევიან, 1921 წლის კონსტიტუციის პრობლემების გარშემო ცდილობენ კრიზისის გამწვავებას და მიზნად ისახავენ სოციალურ დესტაბილიზაციას.**

მე ადრეც აღმინიშნავს, რომ საქართველოს 1921 წლის კონსტიტუცია წარმოადგენს მაღალი დონის საკანონმდებლო დოკუმენტს, მისი პრინციპები და ნორმათა ის ნაწილი, რომელიც პიროვნების უფლებრივ სტატუსს ეხება, სრულად შეესაბამება თანამედროვე მსოფლიო კონსტიტუციურ სტანდარტებს და საქართველოს ეროვნულ ინტერესებს.

გადასინჯვას მოითხოვს კონსტიტუციის ცენტრალური, მთავარი ნაწილი, რომელიც სახელმწიფოს უმაღლეს ორგანოთა სისტემას, მათ შორის უფლებამოსილებათა დანაწილებას ეხება.

კომისიის მიერ შემუშავებული კონსტიტუციის ახალი პროექტი სასურველია განიხილოს საქართველოს მოქალაქეთა კავშირმა და შეაფასოს იგი.

ჩვენი აზრით, კონსტიტუციური რეფორმა ხელს შეუწყობს: 1. ქვეყნის რეალური დამოუკიდებლობის განმტკიცებას; 2. დემოკრატიული განვითარების პროცესის შეუქცევადობას; 3. სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებას; 4. საბაზრო ეკონომიკის ფორმირებას; 5. ახალი საზოგადოებრივი წყობილების შექმნას; 6. ქართველი ერისა და სრულიად საქართველოს მოსახლეობის, მთელი ხალხის კონსოლიდაციას.

კონსტიტუციის ახალი რედაქცია უნდა დაეყრდნოს ეროვნული კონსტიტუციისა და მსოფლიო კონსტიტუციონალიზმის **შემდეგ ურყევ პრინციპებს:**

1. საქართველოში სახელმწიფო ხელისუფლების წყაროა საქართველოს ხალხი. ხელისუფლება ხორციელდება ხალხისათვის და ხალხის მიერ. ხალხი თავის სუვერენიტეტს ახორციელებს უშუალოდ და წარმომადგენლობითი ორგანოების მეშვეობით; 2. კონსტიტუცია აღიარებს საერთაშორისო სამართლის პრიორიტეტს; 3. კონსტიტუცია წარმოადგენს უზენაეს ნორმატიულ აქტს; 4. ხელისუფლების დანაწილების პრინციპზე იმგვარად დაფუძნდება ძლიერი სახელმწიფო ხელისუფლება, რომ გამოირიცხოს მისი რომელიმე რგოლის დიქტატურა და ადამიანის უფლებების შელახვა; 5. ძლიერი სახელმწიფო მოქმედებს მაქსიმალურად შესაძლო დემოკრატიულ რეჟიმში, **რაც გულისხმობს:**

ა) ადამიანთა ძირითადი უფლებების აღიარებას სახელმწიფოს მიერ და მათი სასამართლო დაცვის შესაძლებლობას; ბ) არჩევითობას, როგორც სახელმწიფო ორგანოთა ფორმირების ძირითად წესს, რომლის თანახმადაც სახელმწიფოს მეთაურს, პარლამენტს, თვითმმართველობის ორგანოებსა და მათი თანამდებობის პირებს მანდატს აძლევენ ამომრჩევლები; გ) ქვეყნისათვის უმნიშვნელოვანესი საკითხების გადაწყვეტას რეფერენდუმის, საყოველთაო სახალხო კენჭისყრის მეშვეობით; დ) დამოუკიდებელი ძლიერი სასამართლო ხელისუფლების არსებობას, რომელსაც შეუძლია წინ აღუდგეს ყოველგვარ ძალადობას და უსამართლობას; ე) ეროვნულ უმცირესობებთან დაკავშირებული საკითხების გადაწყვეტას ევროპული და მსოფლიო სტანდარტების დონეზე და სხვა.

კონსტიტუციის ახალი რედაქციის შემუშავება მიმდინარეობს კონსტიტუციონალიზმის დარგში ეროვნული და მსოფლიო გამოცდილების, დღევანდელი კანონმდებლობისა და რეალიების, კონსტიტუციური აღმშენებლობის თანამედროვე თეორიის და პრაქტიკის, კონსტიტუციების „კლასიკური მოდელებისა" და რიგ სხვა ფაქტორთა გათვალისწინებით.

ერთი მხრივ, ადამიანი დაცული უნდა იყოს სახელმწიფოს ძალმომრეობისაგან კონსტიტუციით, სამართლით, პიროვნების თანდაყოლილი, ბუნებრივი უფლებების აღიარებით; მეორე მხრივ, რეალური კონსტიტუციური დაცვა სჭირდება დემოკრატიულ სახელმწიფოს ტოტალიტარიზმისა და დიქტატურის საშიშროებისაგან, ანარქიისა და ქაოსისაგან.

კონსტიტუციამ დემოკრატიის საბოლოოდ დამკვიდრების ისტორიული პროცესი შეუქცევადი უნდა გახადოს. ასეთია მოქალაქეთა კავშირის პოზიცია.

კონსტიტუციის მიღებისა და განხილვის პროცესში საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი მზადაა ითანამშრომლოს ყველა პარტიასთან, ყველა მოქალაქესთან და თავისი ღირსეული წვლილი შეიტანოს ამ ისტორიულ საქმეში.

III. ახალი სოციალური წყობა. ახალი სამოქალაქო საზოგადოება

ახალი სამოქალაქო საზოგადოების ფორმირებისათვის ბრძოლა მოქალაქეთა კავშირის ღვიძლი საქმეა.

უკვე მეტნაკლები წარმატებით ხორციელდება სტრატეგიული ამოცანა — ძველი სოციალური წყობა იცვლება ახალი წყობით.

1995 წლისათვის დამთავრდება ძველი საზოგადოებრივი სტრუქტურების სრული დემონტაჟი. ძველი ძირითადი საკანონმდებლო აქტები არქივს ჩაბარდება და ახალი საზოგადოებრივი სტრუქტურების ჩამოყალიბება წამყვან ტენდენციად იქცევა.

ამ თვალსაზრისით, თავისი ფუნქცია უნდა შეასრულონ: ა) სამართლებრივმა სახელმწიფომ; ბ) თანამედროვე კანონმდებლობამ; გ) პოლიტიკურმა პარტიებმა და მოძრაობებმა, მათ შორის მოქალაქეთა კავშირმა; დ) ეკლესიამ; ე) პროფკავშირებმა და სხვა მასობრივმა ორგანიზაციებმა; ვ) მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებებმა.

ჩვენი სტრატეგიული მიზანია 2000 წლისთვის, ახალი, დემოკრატიული, სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბება.

შეიქმნება პლურალისტური საზოგადოება, ქმედითუნარიანი, მყარი მრავალპარტიული სისტემა. დღეს საქართველოში 100-ზე მეტი პოლიტიკური პარტია და ორგანიზაციაა. დღეს მთავარი ამოცანაა პოლიტიკურ პარტიათა საქმიანობის ცივილიზებული ქვეყნების პოლიტიკური კულტურის დონემდე აყვანა, პროვინციალიზმის, საზოგადოების ავადმყოფური პოლიტიზირების დაძლევა, პარტიული დაქუცმაცებულობის გადალახვა.

ამ საქმეში თავისი სიტყვა უნდა თქვას მოქალაქეთა კავშირმა, რომელიც აერთიანებს მთელ რიგ პარტიებსა და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს და რესპუბლიკაში პოლიტიკური სტაბილიზაციის მნიშვნელოვან ფაქტორს და გარანტს წარმოადგენს.

IV. ახალი სამართლებრივი სახელმწიფო

სახელმწიფო ორგანოების რეფორმა მოქალაქეთა კავშირის მოღვაწეობის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანია. სახელმწიფო სისტემის რეფორმა, რომელიც უკვე მიმდინარეობს, საბოლოოდ, განხორციელდება კონსტიტუციის ახალი რედაქციის საფუძველზე.

1921 წლის კონსტიტუციამ ჩამოაყალიბა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა. ეს სისტემა ძირითადად დამახასიათებელია მართვა-გამგეობის იმ ფორმისათვის, რომელსაც თეორიაში საპარლამენტო რესპუბლიკას უწოდებენ.

მსოფლიო ქვეყნების გამოცდილება მოწმობს, რომ საპარლამენტო რესპუბლიკა, თუნდაც მისი კლასიკური გაგებით (ე. ი. სახელმწიფოს მეთაურის, პრეზიდენტის პოსტის არსებობის პირობებშიც) მეტნაკლები წარმატებით ფუნქციონირებს მხოლოდ სტაბილური პოლიტიკური საზოგადოების პირობებში, სადაც ჩამოყალიბებული და პარლამენტში წარმოდგენილია კარგად გაწონასწორებული პარტიული სისტემა, სადაც მოქმედებს სხვადასხვა ინტერესთა გამომხატველი და დამცველი სოციალური ინსტიტუტები. თუ ეს პირობები არ არის, მაშინ ასეთი სახელმწიფო ხელისუფლება სუსტია. მას უჭირს გადამწყვეტი, რეფორმისტული ხასიათის ღონისძიებათა განხორციელება, ხშირია სამთავრობო თუ საპარლამენტო კრიზისები.

კონსტიტუციის ახალი რედაქციის ერთ-ერთი ძირითადი მიზანია ხელი შეუწყოს ძლიერი სტაბილური სახელმწიფოს შექმნას, მაგრამ ვინაიდან ქვეყანაში არასტაბილური ვითარებაა, არ არის ჩამოყალიბებული ჯეროვანი სოციალური ინსტიტუტები, — 1921 წლის კონსტიტუციით გათვალისწინებული სახელმწიფოს უმაღლესი ორგანოების სისტემა საჭიროებს გარკვეულ კორექტივებს.

1921 წლის კონსტიტუციის ახალმა რედაქციამ, ჩემი აზრით, უნდა გაითვალისწინოს შემდეგი უმაღლესი ორგანოები: ორპალატიანი, არამრავალრიცხოვანი პარლამენტი, რესპუბლიკის პრეზიდენტი, მინისტრთა კაბინეტი, საკონსტიტუციო სასამართლო და უმაღლესი სასამართლო. მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ სტრატეგიული პოლიტიკური ამოცანაა საქართველოს დამოუკიდებელი, დემოკრატიული, ერთიანი, სამართლებრივი, ტერიტორიულად მთლიანი და განუყოფელი სახელმწიფოს აშენება.

სახელმწიფო ხელისუფლება არა მხოლოდ თეორიულად, რეალურად, პრაქტიკულად უნდა

(გაგრძელება მე-2 გვ.)

ქვეყნის ზრუნვა მოქალაქისთვის და მოქალაქისა—ქვეყნისთვის

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის პირველი ყრილობა

მოქალაქეთა კავშირის მაანე ჯერ სულ რამდენიმე ფურლს მოიცავს. მაგრამ გადავხედთ, რამდენად მდიდარი და მრალფეროვანია ისინი. მწვანეთა მოობამ, საზოგადოება „თბილილა" და მოძრაობა „ერთობამ და ოლიდარობამ" სათავე დაუდეს აზრს, რომელმაც გამოძახილი ვა მთელი საქართველოს მასშტათ. ყველა გრძნობდა, რომ საჭიო იყო ერის კონსოლიდაცია, გათიანება და სწორედ ეს ითავა ს იტვირთა მოქალაქეთა კავშირმ. მოქალაქეთა კავშირს შეუერდნენ პოლიტიკოსები და ეკონოსტები, მეწარმენი და აგრარიკოი, ქალთა მოძრაობა...

ა, რაც ყველაზე ნიშანდობლი, კავშირს შეერწყა ახალგაზრობის მძლავრი ტალღა, რომელიც ლნათლივ ადასტურებს, რომ პერსპექტიული მომავალი აქვს.

18 მარტს თბილისის ფილარონიის დიდ საკონცერტო დარბაზ საზეიმო ვითარებაში გაიხსნა ქართველოს მოქალაქეთა კავში პირველი ყრილობა. იგი გახსნა ცნობილმა ქართველმა მეცნიერმა ალექსანდრე ჯავახიშვილმა.

ყრილობას ესწრებოდნენ დიპლომატიური კორპუსის წარმომადგენლები, საპატიო სტუმრები.

შეკრებილები ფეხზე ადგომით შეხვდნენ ყრილობის საპატიო სტუმარს — ამერიკის შეერთებული შტატების ყოფილ სახელმწიფო მდივანს, ორგანიზაცია „საქართველოს ხსნის კომიტეტის" ერთ-ერთ ფუძემდებელსა და თანათავმჯდომარეს ჯეიმს ბეიკერს.

— ჩვენ მხარს ვუჭერთ საქართველოს დამოუკიდებლობას, — თქვა ჯეიმს ბეიკერმა, — და თქვენს ერთგულებას ამ დამოუკიდებლობისადმი. მეამაყება, რომ საქართველოს მოქალაქეთა კავშირს სათავეში უდგას დიდი პოლიტიკური მოღვაწე ედუარდ შევარდნაძე, რომლის სახელთან დაკავშირებულია მსოფლიოს მნიშვნელოვანი ცვლილებები. დიდია ედუარდ შევარდნაძის ღვაწლი „ცივი ომისა" და ბიპოლარული სამყაროს ხსნის დასრულებაში.

ამერიკელი რესპუბლიკელები და დემოკრატები, — თქვა მან, — მხარს უჭერენ ედუარდ შევარდნაძის პოლიტიკურ კურსს, გვერდში დაუდგებიან საქართველოს მისი კეთილმობილური ამოცანების განხორციელებაში.

საქართველოს სახელმწიფოს მეთაური ედუარდ შევარდნაძე ყრილობის მონაწილეთა სახელით მიესალმა ჯეიმს ბეიკერს.

— ჩვენს ურთიერთობაში, — ხაზგასმით აღნიშნა ედუარდ შევარდნაძემ, — ორ მოვლენას გამოვყოფდი, — ჩვენს მონაწილეობას პოლიტიკის გაადამიანურებაში და პირად ნდობას, რომელმაც მიგვიყვანა იმ საოცარ ცვლილებებამდე, დიდი რევოლუცია რომ ჰქვია. ეს არის ევროპის განთავისუფლება და „ცივი ომის" დასრულება, ბირთვული კატასტროფის თავიდან აცილება. რომ არ დამდნარიყო „ცივი ომის" ყინულები, იმპერია არ დაიშლებოდა. ამერიკის შეერთებულ შტატებში დღეს უკვე კარგად იცნობენ საქართველოს. ვაშინგტონში იხილება საკითხი კავკასიის სამეწარმეო ფონდის შესახებ. ვსარგებლობ შემთხვევით და მადლობა მინდა შევუთვალო ამერიკას, მის პრეზიდენტს, ყველას, ვინც საქართველოს გვერდში ამოუდგა. ნურავინ იეჭვიანებს, რომ ჩვენი ქვეყნისა და ამერიკის მეგობრობა ვისმე ემუქრება. სიამოვნებით მინდა აღვნიშნო, რომ ჩვენი კავშირის საპროგრამო პრინციპები ძალიან ახლოს დგას რესპუბლიკური და დემოკრატიული პარტიების სამოქმედო პროგრამებთან მხოლოდ ერთი განსხვავებით: რესპუბლიკელები ხელისუფლების სათავეში მოდიან და მიდიან, ჩვენი კავშირი მოვა და ძალიან დიდხანს იქნება.

მოქალაქეთა კავშირის მიერ გაწეულ მუშაობაზე ილაპარაკა თავის საანგარიშო მოხსენებაში კავშირის გენერალურმა მდივანმა ზურაბ ჟვანიამ.

— რით განსხვავდება საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი, — თქვა მან, — დანარჩენი პოლიტიკური გაერთიანებებისაგან? მოქალაქეთა კავშირმა შეძლო საკუთარ თავში შეესაბამებინა სამოქალაქო მოძრაობის კარგახსნილობა და ორგანიზებული პოლიტიკური სტრუქტურის სიმყარე. მოქალაქეთა კავშირმა შეძლო ცალკეულ პარტიულ იდეოლოგიაზე მაღლა დამდგარიყო და გამოეკვეთა ის მიზანი, რომელიც თითოეული მოქალაქის ინტერესებს მოიცავს — სახელმწიფოებრიობის რეალური აღორძინება.

...დღეს თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის ძალა არის ის სტრუქტურები, ის მძლავრი და მრავალრიცხოვანი გუნდი, რომელიც ჩვენს ორგანიზაციას ჰყავს.

რა არის ჩვენი მთავარი მიზანი? ქართული სახელმწიფოს აღორძინება, იმ სახელმწიფოსი, რომელიც დაიცავს თავის თითოეულ მოქალაქეს, შეუქმნის მას თავისუფალი განვითარების და საქმიანობის მტკიცე პირობებს, უზრუნველყოფს მათ უსაფრთხოებას და შეუვალობას.

როცა კავშირის სამომავლო გეგმებზე ილაპარაკა, მან, კერძოდ, გამოყო სამი სამოქმედო პრიორიტეტი: აფხაზეთის პრობლემა, ქვეყანაში წესრიგის აღდგენის აუცილებლობა და ეკონომიკური სტაბილიზაცია და მისი გაჯანსაღება. მან რწმენა გამოთქვა, რომ ყრილობა საეტაპო მოვლენა გახდება არა მარტო მოქალაქეთა კავშირის, არამედ სრულიად საქართველოს ცხოვრებაში.

ყრილობამ დასახა ქვეყნის პოლიტიკური და ეკონომიკური კრიზისიდან გამოყვანის კონკრეტული ამოცანები და სამოქმედო პროგრამა. კერძოდ, დიდი ყურადღება დაეთმო პრივატიზაციის საკითხებს, მეწარმეობის განვითარებას, საგადასახადო სისტემის სრულყოფას, მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის აღმავლობას.

ყრილობამ მიიღო საპროგრამო დოკუმენტი და წესდება.

ყრილობის დელეგატთა ყურადღების ცენტრში იყო აფხაზეთის პრობლემა. ამ საკითხის განხილვის დროს გამოვიდნენ ზურაბ ერქვანია, ლორიკ მარშანია, ზაურ ჩანჩიბაძე, ვახტანგ ყოლბაია და სხვები. ითქვა, რომ მოქალაქეთა კავშირმა სხვა პოლიტიკურ ორგანიზაციებთან განსხვავებით იკისრა პასუხისმგებლობა ქვეყნის ბედისთვის. „ამ კავშირში ჩვენ ვხედავთ აფხაზეთის დაბრუნების მძლავრ მაორგანიზებელ ძალას. ვიდრე არ გადაწყდება აფხაზეთის საკითხი, შეუძლებელია საქართველოს სახელმწიფოებრივი წინსვლა". ორატორებმა დადებითად შეაფასეს საქართველოს ხელისუფლების მიერ აფხაზეთთან დაკავშირებით მიღებული პოლიტიკური გადაწყვეტილებები და მისი მცდელობა მოაწესრიგოს რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა.

პოლიტიკური დებატების დროს განიხილეს არსებული პოლიტიკური ვითარება, ეკონომიკური რეფორმის მიმდინარეობა, აფხაზეთის, სამაჩაბლოს, საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის აქტუალური პრობლემები და მიიღეს შესაბამისი რეზოლუციები.

ყრილობის დელეგატებმა უდიდესი პატივისცემის ნიშნად აფხაზეთში გმირულად დაღუპული ჟიული შარტავა კავშირის საპატიო წევრად აირჩიეს.

დიდი ინტერესი გამოიწვია მოხსენებამ „პოსტკომუნისტური განვითარება საქართველოში" და მასში დასმული საკითხების განხილვამ.

ყრილობაზე ვრცელი სიტყვა წარმოთქვა სახელმწიფოს მეთაურმა ედუარდ შევარდნაძემ. შემდეგ გაიმართა არჩევნები.

ფარული კენჭისყრით ყრილობის დელეგატებმა საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის თავმჯდომარედ აირჩიეს ედუარდ შევარდნაძე.

კავშირის გენერალურ მდივნად არჩეულია ზურაბ ჟვანია, სათათბიროს სპიკერად — გია ჟორჟოლიანი, სარევიზიო კომისიის თავმჯდომარედ — რევაზ ჩხეიძე.

ყრილობამ აირჩია სარევიზიო კომისიის წევრები, კავშირის მთავარი საბჭო, კავშირის სათათბირო.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის ყრილობამ ერთხელ კიდევ დაადასტურა, რომ მისი იდეოლოგია, მისსავე სახელწოდებიდან ჩანს. ქვეყნის ზრუნვა მოქალაქისთვის და მოქალაქისა — ქვეყნისთვის, საქართველოს პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური სიძლიერის საწინდარია.

მოძრაობამ — „მშვიდობიანი აფხაზეთისათვის!" ომი გამოუცხადა სეპარატიზმსა და ნაციონალ-შოვინიზმს!

თუ ჩვენი ხმა ყურად არ იღეს!..

გაერთიანებული ერების
რგანიზაციის გენერალურ მდივანს
ბატონ ბუტროს ბუტროს გალის

რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტს
ბატონ ბორის ნიკოლოზის ძე ელცინს

საქართველოს რესპუბლიკის
პარლამენტის თავმჯდომარეს —
სახელმწიფოს მეთაურს ბატონ
ედუარდ ამბროსის ძე შევარდნაძეს

ჩვენ მოგმართავთ აფხაზთა საზოგადოებრივი მოძრაობის — „მშვიდობიანი აფხაზეთისათვის"— წარმომადგენლები. სასოწარკვეთილებამდე მისული აფხაზეთის მცხოვრებთა სახელით გთხოვთ განახორციელოთ ყველაზე გადამჭრელი, ყველაზე სასწრაფო ღონისძიებანი მრავალტანჯული აფხაზეთის მიწა-წყალზე მშვიდობისა და თანხმობის დასამყარებლად. გუდაუთელ ავანტიურისტთა დანაშაულებრივი პოლიტიკის შედეგად აფხაზეთში ხორციელდება ოდესღაც აყვავებული და კურთხეული მხარის მთელი მოსახლეობის გენოციდი. რესპუბლიკას სტოვებენ აფხაზებიც, ქართველებიც, სომხებიც, რუსებიც და სხვა ეროვნებათა წარმომადგენლებიც, ანდა ძალადობრივად აძევებენ მათ. 500 ათასზე მეტი მცხოვრებისაგან რესპუბლიკაში 100 ათასზე ოდნავ მეტი დარჩა. და თუ სწრაფად არ ჩაერევა გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, თუ არ განხორციელდება ყველაზე კარდინალური ღონისძიებანი, აფხაზეთის მოსახლეობის გენოციდს, რომელიც გრძელდება, შეიძლება ყველაზე გამოუსწორებელი შედეგები მოჰყვეს.

გთხოვთ გამოიყენოთ მთელი თქვენი ავტორიტეტი, თქვენს განკარგულებაში არსებული ყველა საშუალება, რათა აიძულოთ ვაიხელმძღვანელები, რომლებმაც ჩიხში მოაქციეს რესპუბლიკა, გადადგან კონსტრუქციული ნაბიჯი კონფლიქტის გადაჭრის გზაზე. არძინბასა და მის ახლო გარემოცვას არა აქვთ არც მორალური, არც იურიდიული უფლება ილაპარაკონ აფხაზი ხალხის, აფხაზეთის ყველა ხალხის სახელით, რადგან მეტი წილი ამომრჩევლები უკვე უცხო ქვეყანაში დაეხეტებიან, როგორც ლტოლვილები, იძულებით ადგილნაცვალი პირნი ანდა ემიგრანტები.

ჩვენ გთხოვთ ყურად იღოთ აფხაზეთის მრავალტანჯული ხალხის, უაზრო ომში შვილმკვდარ დედათა, უსახლკაროდ დარჩენილ მოხუცთა და ბავშვთა, იმ მამაკაცთა, მშრომელთა ხმა, რომლებსაც აღმშენებლური შრომა მონატრებიათ.

ჩვენ ვთხოვთ რუსეთის პრეზიდენტს ბატონ ელცინს: შემოიყვანეთ სამშვიდობო ჯარები აფხაზეთში, ჩვენ გვწამს, რომ რუსეთის ჯარები შეძლებენ მოიტანონ მშვიდობა და სიმშვიდე აფხაზეთში.

ჩვენ მივმართავთ ბატონ შევარდნაძეს თხოვნით — პოლიციის ძალებით უზრუნველყავით საზოგადოებრივი წესრიგი აფხაზეთში.

ჩვენ მოვითხოვთ სიცოცხლის, მშვიდობის, ჩვენი შვილების ბედნიერების უფლებას. უარს ნუ გვეტყვით ამაზე. თუ ჩვენს ხმას ყურად არ იღებენ, თუ არძინბასა და მის ახლო გარემოცვას კვლავ მიეცემა შესაძლებლობა დემაგოგიური ხრიკებით დაასამარონ მშვიდობიანი მოწესრიგების ყველა ცდა, იძულებული ვიქნებით იარაღით ხელში გამოვიდეთ არძინბას რეჟიმის წინააღმდეგ. აფხაზები მცირერიცხოვანი ხალხია. ჩვენ უკვე მეტისმეტად დიდ ფასად დაგვიჯდა ამ პოლიტიკოსთა უზომო ამბიციები. და ჩვენ არ დავუშვებთ, რომ პირისაგან მიწისა აღიგავოს მთელი აფხაზი ერი.

მოძრაობა „მშვიდობიანი აფხაზეთისათვის!"

19. 03. 94.

იძულებული ვიქნებით იარაღით ხელში გამოვიდეთ არძინბას რეჟიმის წინააღმდეგ!

ძვირფასო თანამემამულენო!

კვლავ მოგმართავთ თქვენ აფხაზთა მოძრაობის — „მშვიდობიანი აფხაზეთისათვის!" — წარმომადგენლები.

ჩვენო ძვირფასო დებო და ძმებო! ისტორია არ გვაპატიებს გულგრილობასა და პასიურობას მცირერიცხოვანი აფხაზი ერის სრული კატასტროფის საფრთხის წინაშე. ამიტომ მივმართეთ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს, რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტს, საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტის თავმჯდომარეს — სახელმწიფოს მეთაურს თხოვნით განახორციელონ ყველაზე სასწრაფო, ყველაზე კარდინალური ღონისძიებანი აფხაზეთში უსწრაფესი მშვიდობიანი მოწესრიგებისთვის. ჩვენს მიმართვაში ვთხოვეთ მათ გამოიყენონ მათს ხელთ არსებული ყველა ბერკეტი, რათა ვაიძულოთ არძინბა და მისი დაჯგუფება დათანხმდნენ კონსტრუქციულ დიალოგს, ხელი აიღონ ავადმყოფურ ამბიციებზე, რომელთა მსხვერპლები გახდნენ აფხაზი ხალხი, აფხაზეთში მცხოვრები სხვა ხალხების წარმომადგენლები.

ჩვენს მიმართვაში ყველა გავაფრთხილეთ, რომ თუ ჩვენი ხმა ყურად არ იღეს, იძულებული ვიქნებით იარაღით ხელში გამოვიდეთ არძინბას რეჟიმის წინააღმდეგ, რადგან საფრთხე შეექმნა აფხაზი ხალხის ბედს.

სამწუხაროდ, ჯერჯერობით არავინ არ გამოხმაურებია ჩვენს მიმართვას. ამიტომ ვთხოვთ ყველას, ვისთვისაც ძვირფასია ჩვენი მშვენიერი სამშობლოს — აფხაზეთის ბედი, ჩვენი შვილების ბედი: მოგვეხმარეთ, რათა ჩვენი ხმა მიაწვდინოთ საერთაშორისო ორგანიზაციების ავტორიტეტიან ხელმძღვანელებს, სახელმწიფოთა მეთაურებს, საზოგადოებრივ მოძრაობებს, რომლებსაც შეუძლიათ თავიანთი წვლილი შეიტანონ კონფლიქტის უსწრაფესი მოწესრიგების საქმეში.

ერთხელ კიდევ მივმართავთ აფხაზეთის ყველა მცხოვრებს, ყველას, ვინც ბედის ნებით იარაღით ხელში აღმოჩნდა აფხაზეთის მიწა-წყალზე: კმარა სისხლი და ძალმომრეობა, კმარა მტრობა და სიძულვილი! დაე 1994 წლის გაზაფხული იმედისა და მშვიდობის გაზაფხული გახდეს!

ჩვენი მიმართვა არ არის უიმედობის გოდება, ეს არის ადამიანთა სულის ძახილი, რომლებსაც ესმით, რომ ყველანი უფსკრულის პირას ვდგავართ. და ჩვენ მზად ვართ იარაღი შემოვატრიალოთ იმ პოლიტიკოსთა წინააღმდეგ, რეალობის გრძნობა რომ დაკარგეს, რათა დაღუპვას გადავარჩინოთ ჩვენი ხალხი.

მოძრაობა „მშვიდობიანი აფხაზეთისათვის!"

20. 03. 94.

სამოქალაქო საზოგადოება, სამართლებრივი სახელმწიფო, საბაზრო ეკონომიკა!

(გაგრძელება).

დაიყოს საკანონმდებლო, აღმასრულებელ და სასამართლო ხელისუფლებად მსოფლიო გამოცდილების საფუძველზე.

ახალი ტიპის დემოკრატიული, სამართლებრივი სახელმწიფო უნდა იყოს ახალი ტიპის დემოკრატიული, პლურალისტური, თავისუფალი საზოგადოების შექმნის გარანტი და ინსტრუმენტი.

V. ახალი საპარლამენტო რეფორმა

მოქალაქეთა კავშირის საქმიანობის ერთ-ერთი მთავარი სტრატეგიული მიზანია პარლამენტში წარმომადგენლობა და პარლამენტთან ნორმალური, საქმიანი ურთიერთობა.

მიმდინარე ეტაპზე სახელმწიფო ხელისუფლება, პოლიტიკური სისტემა განიცდის გარკვეულ კრიზისს.

უმაღლესი საკანონმდებლო და წარმომადგენლობითი ორგანო — პარლამენტი ბევრს მუშაობს, მაგრამ ვერ ავსებს „სამართლებრივ ვაკუუმს". ახალი პარლამენტის მიერ მიღებული კანონები არ არის საკმარისი, მისაღებია ორასზე მეტი კანონი. წინააღმდეგ შემთხვევაში პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური რეფორმები ვერ განხორციელდება.

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ მკვეთრად უნდა გარდაიქმნას პარლამენტის საკანონმდებლო-რეფორმატორული საქმიანობა და ეს ბევრად პარლამენტის თავმჯდომარეზე იქნება დამოკიდებული.

რამდენადაც საპარლამენტო უმრავლესობა და მოქალაქეთა კავშირი მსოფლმხედველობრივად და ორგანიზაციულად ერთმანეთთან არიან დაკავშირებული, ჩვენი მოთხოვნებიც სავსებით სამართლიანად ემთხვევა ერთმანეთს.

საჭიროა პარლამენტის რეგლამენტის სრულყოფა, პარლამენტართა პასუხისმგებლობის ამაღლება ამომრჩევლებისა და ერის წინაშე, თვითდისციპლინის განმტკიცება, საპარლამენტო განხილვის პროცედურის სრულყოფა, პარლამენტის მუშაობის სტილის, ფორმების, მეთოდების, შრომის კულტურის, ეთიკის სრულყოფა.

დღეს მეტად რთული ვითარება შეიქმნა კანონმდებლობის დარგში. საქართველოში მოქმედებს საბჭოური პერიოდის კანონმდებლობა; 1991 წლის განმავლობაში მიღებული კანონები; სამხედრო საბჭოსა და სახელმწიფო საბჭოს მიერ მიღებული დეკრეტები და დადგენილებები; 1992 წლის ნოემბრიდან მიღებული კანონები; საქართველოს 1921 წლის კონსტიტუცია.

აქედან გამომდინარე უპირველეს ამოცანად გვესახება არსებული კანონმდებლობის სრული ინვენტარიზაცია: უნდა დადგინდეს, რომელი ნორმატიული აქტი შეიძლება უმტკივნეულოდ გამოვიყენოთ. ეს მეტად შრომატევადი სამუშაოა.

კონსტიტუციის ახალი რედაქციის მომზადების პარალელურად სახელმწიფო რეფორმების პროგრამა გულისხმობს, რომ უნდა მიღებულ იქნეს ახალი კანონები.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეკონომიკური კანონმდებლობის სრულყოფა საზღვარგარეთული კაპიტალის მიზიდვისათვის ხელსაყრელი გარემოს ჩამოსაყალიბებლად. უწინარეს ყოვლისა ეს არის კანონები ადგილობრივი და უცხოური ინვესტიციების შესახებ.

უნდა შეიქმნას კანონმდებლობა თავისუფალი ეკონომიკური ზონების ან მათთან მიახლოებული უცხოური ინვესტიციებისათვის ხელსაყრელი ლიბერალური ეკონომიკური რეჟიმის თაობაზე.

უნდა დაჩქარდეს უკვე მომზადებული კანონპროექტების განხილვა და მიღება სამეწარმეო საზოგადოების, ვექსილის, ჩეკის, იჯარის, გირავნობის, მიწათსარგებლობის შესახებ. ამავე დროს უნდა მომზადდეს კანონპროექტები სავალუტო რეგულირებისა და სავალუტო კონტროლის, კრედიტების და სხვა პრობლემების შესახებ. მათ გარეშე ძნელია წარმოვიდგინოთ ეკონომიკური და საფინანსო-საკრედიტო სისტემის ნორმალური ფუნქციონირება.

საგადასახადო კანონების პაკეტი უნდა შეივსოს ფასიანი ქაღალდებით ოპერაციებზე გადასახადით, სატრანზიტო გადასახადით, ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის გადასახადით და სხვა ნორმატიული დოკუმენტებით.

ამასთან არამარტო ახალი კანონები თუ კანონქვემდებარე აქტები უნდა მივიღოთ, არამედ დასაზუსტებელი და დასახვეწია ადრე მიღებული დოკუმენტებიც უკვე დაგროვილი გამოცდილებისა და პრაქტიკის გათვალისწინებით.

აუცილებელია საკონსტიტუციო დეკლარაცია — ადამიანისა და მოქალაქის უფლებებისა და თავისუფლებების შესახებ და სხვა აქტები და კანონები.

მე აქ ყველა კანონს არ ვასახელებ. მათი სრული ნუსხა მოცემულია ეროვნულ ანტიკრიზისულ პროგრამაში, რომელიც გამოქვეყნდება.

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ საჭიროა საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებათა საქმიანობის უკეთ კოორდინირება.

მინისტრთა კაბინეტს და სამინისტროებს პარლამენტში წარმოდგენილი აქვთ 80-ზე მეტი კანონპროექტი და კანონქვემდებარე აქტი (ზოგი განხილვის პროცესშია, ზოგი მოსამზადებელია, ზოგი გადასამუშავებელია, ახალი რედაქციითაა მისაღები).

როგორც ვთქვი, კრიზისის დასაძლევად, რეფორმების განსახორციელებლად, სტაბილიზაციის მისაღწევად მინიმუმ 200-მდე კანონია მისაღები. ხოლო 2001 წლისათვის ევროგაერთიანებაში შესასვლელად — თითქმის 1000-მდე კანონი და კანონქვემდებარე აქტი.

მოქალაქეთა კავშირი თვლის, რომ პარლამენტი ზუსტად ახორციელებს თავის წარმომადგენლობით ფუნქციებს, საკანონმდებლო საქმიანობას, უმაღლეს კონტროლს აღმასრულებელ ხელისუფლებაზე სამი პრიორიტეტული მიმართულებით: ა) სახელმწიფო სახსრების ხარჯვა; ბ) მთავრობის საქმიანობის კანონიერება; გ) მთავრობის შემადგენლობა, საკადრო პოლიტიკა.

საჭიროა პარლამენტის საქმიანობის ძირეული რეორგანიზაცია.

მოქალაქეთა კავშირი აქტიურად თანამშრომლობს პარლამენტში ჩამოყალიბებულ საპარლამენტო უმრავლესობასთან, ცდილობს საპარლამენტო უმრავლესობა გამოხატავდეს ამომრჩეველთა უმრავლესობის განწყობასა და ინტერესებს.

იმედი გვაქვს, რომ მომავალ საპარლამენტო არჩევნებში მოქალაქეთა კავშირი გაიმარჯვებს და თავად შექმნის საპარლამენტო უმრავლესობას. ამ პოლიტიკურ ბრძოლაში ამთავითვე უნდა ჩავებათ.

უნდა შემუშავდეს საპარლამენტო ოპოზიციასთან პარლამენტის ხელმძღვანელობის თანამშრომლობის პრინციპები და პროგრამა. მომავალ არჩევნებში მოქალაქეთა კავშირის გამარჯვება უნდა ნიშნავდეს სტაბილურობის ატმოსფეროს დამკვიდრებას პარლამენტშიც და ქვეყანაშიც.

კონსტიტუციის ახალმა რედაქციამ უნდა უზრუნველყოს პარლამენტის მაღალი სტატუსი, მოქნილი ორგანიზაციული ფორმა, უკეთ გაითვალისწინოს თანამედროვე პარლამენტარიზმის მიღწევები, საქართველოს ისტორიული გამოცდილება და თანამედროვე პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური რეალობები. ამის შესაბამისად უნდა შეიცვალოს პარლამენტის სტრუქტურა და ფორმირების წესი.

მე ასე წარმომიდგენია: პარლამენტს, როგორც ვთქვი, ორი პალატა უნდა ჰქონდეს: ქვედა პალატა — რესპუბლიკის საბჭო, ზედა პალატა — წარმომადგენელთა საბჭო. ამ საკითხზე დაწვრილებით იქნება ნათქვამი კონსტიტუციის პროექტში.

პარლამენტს ექნება ქმედითი საკანონმდებლო და საკონტროლო ფუნქციები. მათ შორის უფლება უნდობლობა გამოუცხადოს მთავრობას და გადააყენოს იგი.

ახალ პარლამენტს უნდა შეეძლოს, როგორც განვითარებულ ქვეყნებშია მიღებული, თანამდებობიდან გადააყენოს რესპუბლიკის პრეზიდენტი ან მისი ალტერნატიული თანამდებობის პირი და დანიშნოს ახალი საპრეზიდენტო არჩევნები. ასევე პრეზიდენტს ექნება პარლამენტის დათხოვნისა და ახალი საპარლამენტო არჩევნების დანიშვნის უფლება. ყოველ შემთხვევაში ასეთია ჩემი პოზიცია. ასე უფრო სამართლიანად განხორციელდება საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებათა შეკავება-გაწონასწორების, კონსტიტუციური ურთიერთკონტროლის დემოკრატიული პრინციპები.

მიზანშეწონილია პარლამენტს მიენიჭოს მთავრობის საქმიანობაზე მხოლოდ უმაღლესი საპარლამენტო კონტროლის განხორციელების უფლება, რამაც უნდა გამორიცხოს პარლამენტის ჩარევა „წმინდა სამთავრობო" საქმიანობის სფეროში.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ პარლამენტის რეორგანიზაცია, ახალი პარლამენტის ჩამოყალიბება კრიზისის დაძლევისა და პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური სტაბილიზაციის მძლავრი ფაქტორი გახდება.

ანალიზი გვიჩვენებს, რომ დღეს საჭიროა არა მხოლოდ საკანონმდებლო, არამედ აღმასრულებელი ხელისუფლების სისტემის რეფორმები.

VI. აღმასრულებელი ხელისუფლების სისტემის რეფორმები

დღეს სახელმწიფოს მეთაური იმავე დროს პარლამენტის თავმჯდომარეა. ის აბამს საკანონმდებლო, წარმომადგენლობით და აღმასრულებელ ხელისუფლებათა საქმიანობის კოორდინაციას ხელისუფლების შესახებ კანონის საფუძველზე.

ეს გარდამავალი ისტორიული ეტაპის თავისებურებას გამოხატავს. თანამდებობათა ასეთი შეთავსება დროებითი მოვლენაა.

ჩემი აზრით, და იმედი მაქვს, ამას გაიზიარებს მოქალაქეთა კავშირი, კონსტიტუციის ახალ რედაქციაში, 1996 წლიდან გათვალისწინებულ უნდა იქნეს პრეზიდენტის პოსტის შემოღება. ეს საჭიროა ხელისუფლების კრიზისის დაძლევისა და ეკონომიკური და სოციალური სტაბილიზაციის მიზნით.

საქართველოში უნდა იყოს ძლიერი საპარლამენტო და ძლიერი საპრეზიდენტო ხელისუფლება. ეს საქართველოს ეროვნულ ინტერესებს შეესაბამება.

მომავალში რესპუბლიკის პრეზიდენტს უნდა ჰქონდეს მსოფლიოში მიღებული ფართო კონსტიტუციური უფლებები, მათ შორის საგანგებო უფლებებიც ქვეყნის სპეციფიკისა და კრიზისული ვითარების გათვალისწინებით.

რესპუბლიკის პრეზიდენტი ქვეყნის დამოუკიდებლობის, ტერიტორიული მთლიანობისა და სახელმწიფო მმართველობის ორგანოთა ნორმალური, კონსტიტუციური ფუნქციონირების გარანტი უნდა იყოს.

პრეზიდენტი ხალხმა უნდა აირჩიოს.

მოქალაქეთა კავშირის აზრით, ძლიერი საპრეზიდენტო ხელისუფლების დამკვიდრება საქართველოში ხელს შეუწყობს კრიზისის დაძლევას, პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ სტაბილიზაციას.

VII. მინისტრთა კაბინეტის ახალი რეფორმა

როგორც ცნობილია, განხორციელდა მინისტრთა კაბინეტის, სამინისტროების, დეპარტამენტების, კორპორაციების, სხვა უწყებების რეორგანიზაცია.

ახალმა მინისტრთა კაბინეტმა შეიმუშავა სერიოზული ანტიკრიზისული პროგრამა, რომლის შესახებ ქვემოთ გვექნება ლაპარაკი.

ამავე დროს სერიოზულ კრიტიკას იმსახურებს მინისტრთა კაბინეტის, სამინისტროებისა და უწყებების პრაქტიკული მოღვაწეობა რეფორმების განხორციელების, საერთო კრიზისის დაძლევის დარგში.

აღმასრულებელი ხელისუფლების გაძლიერებისა და მისი საქმიანობის სრულყოფის მიზნით საჭიროა მინისტრთა კაბინეტის შესახებ კანონში კონსტრუქციული ცვლილებების შეტანა და მინისტრთა კაბინეტის სტრუქტურის შემდგომი რეორგანიზაცია, მუშაობის ფორმების, მეთოდების და სტილის რადიკალურად გარდაქმნა.

დღეს მინისტრთა კაბინეტი, სამინისტროები და უწყებები ვერ უზრუნველყოფენ რადიკალური რეფორმის ეფექტიანად განხორციელებას.

აუცილებელია „სამართლებრივი ვაკუუმის" შევსებაში მინისტრთა კაბინეტის, სამინისტროებისა და უწყებების როლის გაძლიერება, პარლამენტისა და მინისტრთა კაბინეტის საქმიანობის უკეთ კოორდინირება.

მე ვერ დავეთანხმები რადიკალურად განწყობილ პირებს, რომელთაც მიაჩნიათ, რომ საჭიროა მინისტრთა კაბინეტთან პარლამენტის უმრავლესობის მხრივ ყოველგვარი ურთიერთობის გაწყვეტა, მთავრობისადმი უნდობლობის გამოცხადება და ა. შ. პირიქით, ჩვენ მხარი უნდა დავუჭიროთ მოქმედ მინისტრთა კაბინეტს, თუ საჭიროა შევცვალოთ ცალკეული სამინისტროებისა და დეპარტამენტების ხელმძღვანელები, მაგრამ მინისტრთა კაბინეტი უნდა შევინარჩუნოთ, მივცეთ მთავრობის წევრებს ნორმალური მუშაობის საშუალება, წინააღმდეგ შემთხვევაში კრიზისის დაძლევა კიდევ უფრო გაგვეჭირდება. არ უნდა ველოდოთ, რომ ახალ მთავრობაში სასწაულმოქმედნი მოვლენ.

კონსტიტუციის ახალ რედაქციაში უნდა გავითვალისწინოთ, ერთი მხრივ, მინისტრთა კაბინეტის, სამინისტროებისა და უწყებების უფლებების გაფართოება კანონის უზენაესობისა და ხელისუფლების დანაწილების დემოკრატიული პრინციპების საფუძველზე, მეორე მხრივ, მთავრობის დაქვემდებარების შემდეგი პრინციპი: მთავრობა დაექვემდებარება პრეზიდენტს, პარლამენტს და ნაწილობრივ საკონსტიტუციო სასამართლოს, რომელიც დაადგენს სამთავრობო აქტების კონსტიტუციურობასა და კანონიერებას.

სამინისტროები არა სამეურნეო, არამედ პირველ რიგში პოლიტიკური ინსტიტუტებია.

პარლამენტარები სწორად აყენებენ საკითხს: უნდა ამოქმედდეს ურთიერთპასუხისმგებლობის მექანიზმი: ამომრჩეველი — პარლამენტი — საპარლამენტო სტრუქტურები — მთავრობა.

პარლამენტმა უნდა შეიმუშაოს სამართლებრივი სახელმწიფოს მშენებლობის გრძელვადიანი პროგრამა, მინისტრთა კაბინეტმა — ეკონომიკური, სოციალური რეფორმების განხორციელების, კრიზისის დაძლევის სრულყოფილი პროგრამის რეალიზაციის სწორი სტრატეგია და ტაქტიკა.

უნდა ვაღიაროთ, რომ პარლამენტს ასეთი პროგრამა საერთოდ არ გააჩნია, მინისტრთა კაბინეტის პროგრამა კი ჯერჯერობით ეფექტიანად არ მოქმედებს.

VIII. სასამართლო ხელისუფლების რეფორმა

აუცილებელია სასამართლო ხელისუფლების რეფორმა, კონსტიტუციური სასამართლოს ჩამოყალიბება, უზენაესი სასამართლოს რეორგანიზაცია.

საჭიროა საკონსტიტუციო ზედამხედველობის, მართლმსაჯულების, სამართალდამცავი ორგანოების საქმიანობის გარდაქმნა.

უნდა ჩამოყალიბდეს სასამართლო ხელისუფლება. საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლებისაგან განსხვავებით, სასამართლო ხელისუფლება კონსტიტუციური სახით დღევანდელ საქართველოში ჩამოყალიბებულიც კი არ არის.

აუცილებელია შეიქმნას კონსტიტუციური სასამართლო, განხორციელდეს უმაღლესი სასამართლოსა და საარბიტრაჟო სასამართლოს, მთელი სასამართლო სისტემის ძირეული რეფორმა.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ კონსტიტუციის ახალ რედაქციაში უნდა ჩამოყალიბდეს სასამართლო ხელისუფლების ახალი კონცეფცია. საქართველოში სასამართლო ხელისუფლებას უნდა ახორციელებდნენ საქართველოს რესპუბლიკის უმაღლესი სასამართლო, ავტონომიური ფორმირებების სასამართლოები, რესპუბლიკური დაქვემდებარების ქალაქების სასამართლოები, ქალაქ თბილისის სასამართლო.

უნდა შეიქმნას საკონსტიტუციო ზედამხედველობის ახალი სისტემა.

საკონსტიტუციო სასამართლო, რომელიც ა) ადგენს კანონის შესაბამისობას კონსტიტუციასთან; ბ) არჩევს დავებს არჩევნების სისწორის თაობაზე, გ) კომპეტენციის თაობაზე, დ) ადგენს საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესაბამისობას კონსტიტუციასთან და სხვა.

კონსტიტუციური სასამართლო იქნება საკონსტიტუციო ზედამხედველობის ორგანო, უზენაესი სასამართლო — მართლმსაჯულების სისტემის უმაღლესი ორგანო.

ეს რეფორმები ხელს შეუწყობს, ერთი მხრივ, ახალი სახელმწიფოებრივი წესრიგის დამყარებას, საყოველთაო კრიზისის დაძლევას, მართლწესრიგის განმტკიცებას, მეორე მხრივ, დემოკრატიული სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის პროცესის დაჩქარებას, კონსტიტუციისა და კანონების ეფექტიანად ამოქმედებას.

* * *

ასეთია მოკლედ საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლების უმაღლესი ეშელონების, პირველ რიგში პარლამენტის, მინისტრთა კაბინეტის, უმაღლესი სასამართლოს რეორგანიზაციისა და კონსტიტუციური სასამართლოს ახლებურად ჩამოყალიბების დარგში საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის პოზიცია.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი მიესალმება საქართველოს შესვლას დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობაში, პარლამენტის მიერ დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობაში შესვლის შესახებ სათანადო აქტების რატიფიცირებას, საქართველოსათვის განვითარებადი ქვეყნის სტატუსის მინიჭებას.

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ პარლამენტმა და მინისტრთა კაბინეტმა ჯერჯერობით ვერ შეიმუშავეს მოქმედების სათანადო პროგრამა ამას წინათ პრეზიდენტ ელცინის ვიზიტის დროს საქართველოსა და რუსეთს შორის დადებული ხელშეკრულებების შესასრულებლად, რომელსაც ჩვენი ხალხის დიდი უმრავლესობა მიესალმა.

განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვს პარლამენტის და მინისტრთა კაბინეტის, სამინისტროებისა და უწყებების საქმიანობა აშშ ვიზიტის დროს საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურისა და აშშ პრეზიდენტ ბილ კლინტონს შორის დადებული ხელშეკრულებების, შეთანხმებებისა და სხვა აქტების რეალიზაციისათვის.

მე მხოლოდ ბოლო მოვლენებზე ვლაპარაკობ, იგივე ითქმის ყველა სხვა ქვეყანასთან ურთიერთობაზე.

ვფიქრობ არ შევცდები თუ ვიტყვი, რომ საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი ყოველმხრივ შეუწყობს ხელს ამ საკითხების გადაჭრას. ეს ყველა პოლიტიკური პარტიის ღვიძლი საქმეა.

IX. ავტონომიურ ფორმირებათა ხელისუფლებისა და მმართველობის ორგანოების რეფორმები

დიდი ცვლილებები და გარდაქმნები უნდა მოხდეს არამარტო ხელისუფლების უზენაეს ორგანოებში, არამედ ავტონომიური ფორმირებების სტრუქტურებშიც.

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა, კონფლიქტის მოწესრიგების შემდეგ, უნდა აღსდგეს კონსტიტუციურ უფლებებში. აფხაზეთს გარანტირებული აქვს სტატუსი, რომელსაც ავტონომიური წარმონაქმნებისათვის თანამედროვე მსოფლიო სტანდარტები ითვალისწინებს.

კონფლიქტის მოწესრიგება უნდა მოხდეს საქართველოსა და რუსეთის ორმხრივი, საქართველო-რუსეთ-აფხაზეთის სამმხრივი და ჟენევის შეთანხმებების საფუძველზე, გაეროს, უშიშროების საბჭოს, ევროთათბირის, და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების მონაწილეობით.

აფხაზეთის საკითხი მწვავედ დადგა გაეროში, თეთრ სახლში, კონგრესში, ვაშინგტონსა და ნიუ-იორკში ამასწინანდელი ვიზიტის დროს.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი მხარს უჭერს და იწონებს საქართველოს დელეგაციების საქმიანობას მოსკოვში, ჟენევაში, ვაშინგტონში, ნიუ-იორკში და მოითხოვს აფხაზეთის საკითხის პოლიტიკური გზით მშვიდობიან მოწესრიგებას. ჩვენი ნება ასეთია!

სხვა გზა ე. ი. ახალი ომი თავსმოხვეული იქნება, ნურავინ გვაიძულებს ამ გზას დავადგეთ, ნურავინ დაივიწყებს, ხალხს მამაპაპათა სისხლით გაჟღენთილ მიწაზე ძვირფასი არაფერი გააჩნია. მშობლიური მიწის ერთი მტკაველის დაკარგვასაც ქართველი კაცი არასოდეს შეურიგდება.

მეტი მხარდაჭერა სჭირდება აფხაზეთის ხსნის კომიტეტს. მინისტრთა საბჭოს, საქართველოს პარლამენტის შესაბამის კომისიას, საქართველოს ვიცე-პრემიერს აფხაზეთის საკითხების დარგში, აფხაზეთის სამინისტროებს, უწყებებს, რადიოს, ტელევიზიას, პრესას, რომლებიც დღეს თბილისში მოქმედებენ.

მეტი ყურადღება სჭირდებათ ლტოლვილებს აფხაზეთიდან, სამაჩაბლოდან, ეს ადამიანები ჩვენი სისხლი და ხორცნი არიან, მათ უნდა შევუმსუბუქოთ გაჭირვება.

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციური სტატუსი მეტ სრულყოფას მოითხოვს. აჭარის ხელმძღვანელობასთან ერთად აქტიურად უნდა ვიმუშაოთ სრულყოფილი მოდელის შესაქმნელად.

ცხინვალის ზონაში მცხოვრებ ოს მოსახლეობას, კონფლიქტის მოწესრიგების შემდეგ, ისევე როგორც სხვა ეროვნულ უმცირესობებს, უნდა მიენიჭოს შესაბამისი სტატუსი, რომელიც მოლაპარაკების პროცესში გადაწყდება.

შესაბამისი ცვლილებები შეტანილ უნდა იქნეს კონსტიტუციის ახალ რედაქციაში.

უნდა გავაცნობიეროთ, რომ კონფლიქტი აფხაზეთსა და ცხინვალის ზონაში ატარებს არა იმდენად ეთნიკურ, არამედ უფრო პოლიტიკურ, სოციალურ ხასიათს და მესამე, უცხო ძალის ჩარევის შედეგია.

დიდია ავტონომიური ფორმირებების როლი და ამოცანები საკუთარ რეგიონებსა და სრულიად საქართველოში საერთო კრიზისის დაძლევის დარგში. მაგალითად, დღევანდელი სტაბილური აჭარა დიდი საქართველოს ერთიანობისა და მთლიანობის ერთ-ერთი გარანტია.

საჭიროა ავტონომიურ ფორმირებებთან შეთანხმებული ანტიკრიზისული კომპლექსური პროგრამების შემუშავება. უნდა გაძლიერდეს თანამშრომლობა ავტონომიურ ფორმირებებთან სამივე ხელისუფლების დონეზე. აუცილებელია ფუნქციათა დანაწილება, უფლებათა და მოვალეობათა გამიჯვნა, სათანადო კანონებისა და კანონქვემდებარე აქტების მიღება სახელმწიფოებრივი, ეკონომიკური, ფინანსური, სოციალური, საერთო კრიზისის დაძლევის მიზნით.

საჭიროა დიფერენცირებული მიდგომა ავტონომიური ფორმირებებისადმი, მათი სპეციფიკის გათვალისწინებით, სრულიად საქართველოსა და ავტონომიურ წარმონაქმნთა ინტერესების ბალანსისა და ეროვნული კონსენსუსის მიღწევა.

განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვს აფხაზეთის სამართლებრივი სტატუსის დარეგულირება იმგვარად, რომ ის მისაღები იყოს როგორც მთლიანად საქართველოს, ისე აფხაზეთის მოსახლეობისთვის. ჩვენ მხედველობაში გვაქვს აფხაზები და აფხაზეთის მოსახლეობის მრავალეროვნული შემადგენლობა.

საჭიროა გამოვიყენოთ დამოუკიდებელი სახელმწიფოების თანამეგობრობის, განსაკუთრებით რუსეთის ფედერაციის გამოცდილება.

კონსტიტუციის ახალი რედაქციის შედგენისას გასათვალისწინებელია არა მარტო ისტორიული განვითარების გაკვეთილები, არამედ ახალი რეალიები, ახალი სიტუაცია, ტერიტორიული მოწყობის ტრანსფორმაციის მოსალოდნელი შედეგები.

სპეციალისტთა ერთ ჯგუფს მიზანშეწონილად მიაჩნია საქართველოში უნიტარული, საკმაოდ დეცენტრალიზებული, განვითარებული ადგილობრივი მმართველობის მქონე სახელმწიფო ტერიტორიული მოწყობის განმტკიცება.

ჩვენს საპროგრამო დოკუმენტში ასიმეტრიულ რეგიონალიზმზეა ლაპარაკი. დღის წესრიგიდან არ უნდა მოიხსნას დისკუსიები ფედერაციული მოწყობის პრინციპების შესახებაც.

ამ საკითხებზე ჩვენ სპეციალური შეკრება დაგვჭირდება.

უნდა განხორციელდეს ავტონომიურ ფორმირებათა სერიოზული კონსტიტუციური რეფორმა.

X. ადგილობრივი, მუნიციპალური ხელისუფლებისა და მმართველობის ორგანოების რეფორმები

აუცილებელია ადგილობრივი, მუნიციპალური ხელისუფლებისა და მმართველობის ორგანოების რეფორმა. ის უნდა განხორციელდეს 1994-1995 წლებში.

სახელმწიფოს მეთაურის აპარატში შეიქმნა რეგიონების მართვის სამსახური, რომელიც სრულყოფას მოითხოვს. ჩამოყალიბდა სახელმწიფო მმართველობის ახალი სტრუქტურა — მერიები ქალაქებში: ქუთაისი, ფოთი, რუსთავი და ა. შ., მაგრამ ეს ცვლილებები არ არის საკმარისი. საჭიროა ძირეული რეფორმა, მუნიციპალური არჩევნების ჩატარება და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების ჩამოყალიბება, ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების კონსტიტუციური გამიჯვნა.

გარდამავალი, კრიზისული განვითარების პერიოდში, რეფორმების ეტაპზე საჭიროდ მიგვაჩნია თვითმმართველობის ორგანოთა ფუნქციონირება სახელმწიფო მმართველობის ისეთი ორგანოს კონტროლის პირობებში, როგორიცაა მმართველობის თვისობრივად ახალი ინსტიტუტი — რეგიონის, მხარის ადმინისტრაცია (ვნახოთ საბოლოოდ როგორი მოდელი მოიძებნება).

მიგვაჩნია, რომ ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოთა და რეგიონის ადმინისტრაციის ფუნქციებს კანონი გამიჯნავს. გამორიცხულია ყოველგვარი დიქტატი და საქმიანობის დუბლირება.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის აზრით, ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემა, მსოფლიო გამოცდილების გათვალისწინებით, ორდონიანი უნდა იყოს. პირველ დონეს ქმნიან სოფლის, დაბის, თემის და რაიონული დაქვემდებარების ქალაქების თვითმმართველობები, მეორე დონეს — რესპუბლიკის ქალაქებისა და რაიონების თვითმმართველობები. არ არის გამორიცხული სამხარეო მოწყობის პრინციპიც.

ადგილობრივი თვითმმართველობის ორდონიანი განსაკუთრებული სისტემა უნდა შეიქმნას ქ. თბილისში. პირველ დონეზე გვექნება ქ. თბილისის რაიონების მუნიციპალიტეტები, მეორე დონეზე — თბილისის მერია და სათათბირო.

თბილისის მერს და სათათბიროს აირჩევს მთელი თბილისის მოსახლეობა.

საჭიროა შეიქმნას სათანადო საკანონმდებლო ბაზა. განსაკუთრებით მაღალ დონეზე უნდა დამუშავდეს საქართველოს რესპუბლიკის კანონები ადგილობრივი თვითმმართველობის, მუნიციპალური არჩევნების შესახებ და სხვ.

აუცილებელია ადგილობრივი მმართველობის, მერიების, საკრებულოების, გამგეობების, გამგებლების როლის ამაღლება კრიზისთან ბრძოლაში. **უნდა შემუშავდეს ანტიკრიზისულ ღონისძიებათა საქალაქო, რაიონული, რეგიონული პროგრამები. არსებობს ამის შესახებ სახელმწიფოს მეთაურის ბრძანებულება.**

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ უნდა ამაღლდეს ადგილობრივი (საქალაქო და რაიონული) ხელისუფლებისა და მმართველობის ორგანოების როლი პოლიტიკური, ეკონომიკური, ფინანსური, სოციალური, საერთო კრიზისის დაძლევისა და ვითარების სტაბილიზაციის დარგში.

XI. ეროვნული უსაფრთხოების ახალი სისტემის ჩამოყალიბება

დღის წესრიგშია ეროვნული უსაფრთხოების საიმედო სისტემის შექმნა დაგროვილი გამოცდილების გათვალისწინებით.

ეროვნული უსაფრთხოების სისტემა გულისხმობს არა მხოლოდ სამხედრო-პოლიტიკურ, არამედ საყოველთაო უსაფრთხოებას. ძნელია ლაპარაკი ეროვნულ უსაფრთხოებაზე დანგრეული ეკონომიკის პირობებში, მაგრამ სწორედ ასეთ კრიტიკულ სიტუაციაშია ის აუცილებელი.

ეროვნული უსაფრთხოების სისტემის მუდმივი სტრატეგიული მიზანია ერის ფიზიკური არსებობის, ეროვნული თვითმყოფადობის, მისი სახელმწიფოებრიობის, ტერიტორიული მთლიანობის შენარჩუნება, საზღვრების დაცვა და ერისა და სახელმწიფოს შემდგომი განვითარების პირობების შექმნა.

ეროვნული უსაფრთხოების სისტემა გლობალურია და მან უნდა დაძლიოს საგარეო პოლიტიკური, საშინაო პოლიტიკური, ეკონომიკური, სამხედრო, სოციალური, ეკოლოგიური, დემოგრაფიული, კულტურული, ეროვნებათაშორისო კონფლიქტების საფრთხე.

ეროვნული უსაფრთხოების სისტემის შექმნა მოითხოვს: ეროვნული უსაფრთხოების მეცნიერულად დასაბუთებული კონცეფციის შექმნას; თანამედროვე დონეზე ინფორმაციულ და ინტელექტუალურ უზრუნველყოფას; გადაწყვეტილებათა მიღების რაციონალური ტექნოლოგიის შემუშავებას; მიღებულ გადაწყვეტილებათა რეალიზაციის მექანიზმებისა და საშუალებების სისტემის ჩამოყალიბებას და ამოქმედებას.

ამ მიზნის მიღწევა პროგრამის მთავარი სტრატეგიული მიმართულებაა.

ეროვნული უსაფრთხოების გარანტს წარმოადგენენ პარლამენტი, სახელმწიფოს მეთაური, მინისტრთა კაბინეტი, ადგილობრივი ხელისუფლებისა და მმართველობის ორგანოები.

მთელ ამ საქმიანობას კოორდინირებას უწევს პარლამენტის თავმჯდომარე — სახელმწიფოს მეთაური სპეციალური პროგრამების საფუძველზე.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირმა ეროვნული უსაფრთხოების სისტემის შექმნაში აქტიურად უნდა ითანამშრომლოს ყველა დონის სტრუქტურებთან.

XII. საქართველოს თავდაცვის სისტემის რეფორმა. არმიის, ფლოტისა და სასაზღვრო ჯარების ფორმირება

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ მიმდინარე ეტაპზე გადაუდებელი ამოცანაა საქართველოს არმიის, საზღვაო და საჰაერო ძალების, სასაზღვრო ჯარების შექმნა.

საქართველოს ეროვნული თავდაცვის კონცეფცია ჰუმანურ, დემოკრატიულ და მშვიდობისმოყვარულ პრინციპებს ემყარება.

საქართველოს არმია და ფლოტი ყალიბდება მსოფლიოს დემოკრატიული ქვეყნების მიერ ამ დარგში მოპოვებული მიღწევებისა და ეროვნული, ისტორიული ტრადიციების გათვალისწინებით.

ეროვნული შეიარაღებული ძალების ამოცანაა — საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ტერიტორიული მთლიანობის, რესპუბლიკის საჰაერო, საზღვაო და სახმელეთო საზღვრების, საქართველოს კონსტიტუციური დემოკრატიული წყობილების, ეროვნული უსაფრთხოების დაცვა. მეტნაკლები წარმატებით ასრულებენ ამ ამოცანებს საქართველოს შეიარაღებული ძალები.

ექსტრემალურ სიტუაციაში მიმდინარეობს საქართველოს არმიისა და ფლოტის ფორმირება და საბრძოლო ნათლობა.

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ აუცილებელია საქართველოს შეიარაღებული ძალების პარტნიორული ურთიერთობა და თანამშრომლობა დსთ-ს, ნატოს, ჩვენი მეგობარი ქვეყნების არმიებთან.

მოქალაქეთა კავშირი თვლის, რომ საქართველოს არმიამ ყოფილი ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქისაგან სრულად უნდა მიიღოს თავისი კანონიერი წილი: საბრძოლო ტექნიკა, მატერიალურ-ტექნიკური და სასწავლო ბაზები, შავი ზღვის ფლოტის ხომალდები და სხვა ქონება.

მანამ, სანამ რუსეთის არმიის ნაწილები, ჩვენი სახელმწიფოებრივი ინტერესების შესაბამისად, იქნებიან საქართველოს ტერიტორიაზე — უმჯობესია გაფორმდეს ხელშეკრულება საბაზო პრინციპებზე გადასვლის შესახებ. ამის სანაცვლოდ რუსეთის ხელისუფლება იკისრებს ვალდებულებას საქართველოს შეიარაღებული ძალების საბრძოლო ტექნიკით და მასალებით უზრუნველყოფის თაობაზე.

საჭიროა ეროვნული არმიის, საბრძოლო და მორალური თვისებების ფორმირება თანამედროვე დონეზე, არმიაში უნდა ავაღორძინოთ პატრიოტიზმი, ჰუმანიზმი, გმირობის ტრადიციები, განვამტკიცოთ დისციპლინა, შევქმნათ თანამედროვე სამხედრო შეიარაღება, განვავითაროთ სამხედრო მეცნიერება, ტექნიკა, სტრატეგია და ტაქტიკა.

მოქალაქეთა კავშირი თვლის, რომ აუცილებელია გავაანალიზოთ აფხაზეთის ფრონტზე საქართველოს არმიის წარუმატებლობის მიზეზები. გავაკეთოთ დასკვნები და დავსახოთ მოქმედების პროგრამა.

უნდა შევიმუშაოთ საქართველოს თანამედროვე სამხედრო-სამრეწველო ობიექტების პოტენციალის გამოყენების გეგმა.

სახელმწიფოს ყურადღების ცენტრში უნდა დადგეს არმიისა და ფლოტის პირადი შემადგენლობის სოციალური დაცვის საკითხები. პირველი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები უახლოეს დღეებში უნდა მივიღოთ. ჩვენ ვალში ვართ ქართული ჯარის წინაშე.

საჭიროა საერთო-სახალხო ზრუნვა ეროვნულ არმიასა და ფლოტზე.

ხალხს უნდა უყვარდეს არმია, არმია უნდა იმსახურებდეს ერის სიყვარულს და პატივისცემას.

საქართველოს რესპუბლიკის შეიარაღებული ძალების რაციონალური დაფინანსება უნდა განხორციელდეს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯზე.

საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტი თავისი კომპეტენციის ფარგლებში უნდა უზრუნველყოფდეს საქართველოს რესპუბლიკის თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცებას და სახელმწიფო უშიშროებას.

საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული ყველა სამხედრო ფორმირება და დანაყოფი არსებითად და არა ფორმალურად უნდა ემორჩილებოდეს საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურს — შეიარაღებული ძალების მთავარსარდალს, როგორც ეს მსოფლიოშია მიღებული.

აუცილებელია უკანონო შეიარაღებული ფორმირებების დაშლა, იარაღის უკანონოდ ტარების ფაქტობრივად აკრძალვა, შეიარაღებული ძალების ცალკეული ჯგუფების მიერ მოსახლეობის ძარცვის, მარადიორობის, ბანდიტიზმის ფაქტების აღმოფხვრა, სამხედრო პროკურატურის და სასამართლო ორგანოების საქმიანობის გაძლიერება, კანონიერების განმტკიცება.

ერთიანი შეიარაღებული ძალები — ასეთია ჩვენი მიზანი.

საქართველოს რესპუბლიკა იცავს და მომავალშიც დაიცავს საერთაშორისო ვალდებულებებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდების, ჰელსინკის შემაჯამებელი აქტის, სტოკჰოლმის კონფერენციის, ახალი ევროპის პარიზის ქარტიის, ორმხრივი ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების შესაბამისად.

XIII. ეროვნებათა შორის კონფლიქტების აღმოფხვრისა და ჰუმანური კონსენსუსის პროგრამა

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ აუცილებელია ეთნიკური და სოციალური კონფლიქტების მოგვარების სწორი სტრატეგიისა და ტაქტიკის, ერთა შორის კონსენსუსის მიღწევის საიმედო პროგრამის შემუშავება.

მოქალაქეთა კავშირი თვლის, რომ საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკაში პრიორიტეტი უნდა მიენიჭოს ეთნიკური, სუბეთნიკური და სოციალური საკონფლიქტო საკითხების მშვიდობიან, პოლიტიკურ მოგვარებას და არა მათ სამხედრო მოწესრიგებას.

უნდა შემუშავდეს სოციალური, პოლიტიკური, ეკონომიკური კონფლიქტებისა და ეთნოკონფლიქტების დაძლევისა და ეროვნებათაშორის კონსენსუსის მიღწევის თანამედროვე სრულყოფილი თეორია და პრაქტიკა.

თქვენ იცით, რომ ამას წინათ საქართველოს დელეგაციამ გაეროს უშიშროების საბჭოს წარუდგინა აფხაზეთის კონფლიქტის მოგვარების გეგმა.

აფხაზეთში სრულმასშტაბიანი პოლიტიკური მოწესრიგების ჩვენი გეგმა ითვალისწინებს:

— ლტოლვილთა და ხიზანთა დაუყოვნებლივ, უსაფრთხო და ღირსეულ დაბრუნებას თავიანთ საცხოვრებელ ადგილებზე;

— არჩევნების გამართვას საერთაშორისო კონტროლის პირობებში და მის საფუძველზე ხელისუფლების ახალი ორგანოების შექმნას;

— არჩევნების გამართვამდე — საერთაშორისო დირექტორატის შექმნას მხარეების, ლტოლვილთა საქმეების უმაღლესი კომისრის, რუსეთის ფედერაციის, „საქართველოს მეგობართა" ჯგუფისა და გაეროს სხვა წევრი სახელმწიფოების წარმომადგენელთა მონაწილეობით;

— აღმასრულებელი ხელისუფლების ფუნქციების შესასრულებლად უნდა შეიქმნას აფხაზეთის დროებითი შერეული ადმინისტრაცია, რომელიც იმოქმედებს საერთაშორისო დირექტორატის ხელმძღვანელობით.

გაეროს ეგიდით, რუსეთის ფედერაციის ხელშეწყობით და ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის თათბირის მონაწილეობით მოქმედებს სპეციალურად შექმნილი საერთაშორისო ორგანო, რომელიც დირექტორატთან და საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობასთან ერთად შეიმუშავებს და განახორციელებს აფხაზეთის ეკონომიკური აღორძინების პროგრამას.

აფხაზეთში სამშვიდობო ძალების განლაგების სამი ვარიანტი არსებობს: პირველი. მრავალეროვანი სამშვიდობო ძალების შეყვანა აფხაზეთში გაეროს ეგიდით. მეორე. რუსეთის ჯარების ნაწილების შეყვანა კონფლიქტის ზონაში გაეროს ალმით. მესამე, რუსეთის ჯარების განლაგება აფხაზეთში ორმხრივი მოლაპარაკების საფუძველზე გაეროს მეთვალყურეობით.

თუ რომელი ვარიანტი შევა ძალაში, ეს დამოკიდებული იქნება უშიშროების საბჭოზე.

რა მძიმეც არ უნდა იყოს ომის შედეგები, ემოციებს არ უნდა ავყვეთ, ჩვენ არ უნდა გავაიგივოთ ერთმანეთთან აფხაზი სეპარატისტები და აფხაზი ხალხი.

ამ მხრივ გადაიდგა რეალური ნაბიჯები. აუცილებელია ქართველების და აფხაზების, ქართველების და ოსების საუკუნოებრივი მეგობრობის და ძმობის ტრადიციების აღორძინება.

აფხაზეთის კონფლიქტის მოგვარებაში საჭიროა აფხაზეთის ქართველთა როლის ამაღლება, მათზე, განსაკუთრებით ლტოლვილებსა და იძულებით გადასახლებულ პირებზე ზრუნვა, მათი უფლებების დაცვა, გასაჭირის შემსუბუქება.

აუცილებელია იმიერკავკასიის მთიელთა კონფედერაციის დაქირავებული რაზმების ალაგმვა. ისინი კავშირს კრავენ უკიდურეს ფუნდამენტალისტებთან, ნაზარდილ ფაშიზმთან და სეპარატისტებთან. საჭიროა, რუსეთის ახალ პარლამენტთან და დსთ-ს საპარლამენტო ასამბლეასთან კონსტრუქციული ურთიერთობა. ამ მხრივ პირველი ნაბიჯები უკვე გადაიდგა.

აუცილებელია წინდახედული, რაციონალური, ფრთხილი, მაგრამ ეფექტიანი მოქმედების სტრატეგიისა და ტაქტიკის შემუშავება და განხორციელება.

საქართველოს ურთიერთობა რუსეთთან ყოველთვის იყო, როგორც იტყვიან, ყოფნა-არყოფნის საკითხი. ჩვენ სწორი გზით მივდივართ, იმ გზით, რომელიც ორივე ქვეყნის და მსოფლიო თანამეგობრობის ინტერესებსაც პასუხობს.

დღევანდელ საქართველოში აფხაზეთის კონფლიქტის გარდა, არსებობს კონფლიქტის მეორე დიდი კერა — შიდა ქართლის, სამაჩაბლოს, ე. წ. „სამხრეთ ოსეთის" კონფლიქტი. უნდა გავითვალისწინოთ ცხინვალის კონფლიქტის მოწესრიგების ისტორიული გაკვეთილები, რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა ამ ფონზე და მისი პოზიტიური და ნეგატიური შედეგები. მე მიმაჩნია, რომ ქართველთა და ოსთა კონფლიქტის მოგვარება შედის ახალ, უფრო ხელსაყრელ ფაზაში. საჭიროა ამ პროცესის ინტენსიფიკაცია.

ღრმა ანალიზს მოითხოვს მდგომარეობა უპირატესად აზერბაიჯანელებით დასახლებულ საქართველოს რეგიონებში. საჭიროა სიტუაციის კრიტიკული შეფასება, და რეალური ზომების მიღება წინათ დაშვებული შეცდომების გათვალისწინებით.

უფრო დელიკატურად არის შესასწავლი მდგომარეობა უპირატესად სომხებით და ბერძნებით დასახლებულ საქართველოს რაიონებში. მისაღებია გადაუდებელი ღონისძიებები ხალხთა მეგობრობის განმტკიცების მიზნით.

საჭიროა ხელისუფლებაში ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლობის გაძლიერება.

საქართველოს სახელმწიფო სრულ გარანტიას აძლევს საქართველოში მცხოვრებ რუსებს, უკრაინელებს, აზერბაიჯანელებს, სომხებს, ბერძნებს, აფხაზებს, ოსებს, ებრაელებს, ქურთებს, ასირიელებს, ყველა სხვა ეროვნების საქართველოს მოქალაქეებს, რომ მათი ეროვნული ინტერესები კონსტიტუციურად იქნება დაცული.

აუცილებელია შემუშავდეს საქართველოს ყველა ეროვნული უმცირესობის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის, ეროვნული კონსენსუსის პროგრამა. მან ასახვა უნდა ჰპოვოს კონსტიტუციის ახალ რედაქციაში.

(გაგრძელება მე-3 გვ.).

საქართველოს რესპუბლიკა

სამოქალაქო საზოგადოება, სამართლებრივი სახელმწიფო, საბაზრო ეკონომიკა!

(გაგრძელება)

XIV. სამართალდამცავი ორგანოების რეფორმა. კრიმინოგენური სიტუაციის გაუმჯობესება

მოქალაქეთა კავშირი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს საზოგადოებრივი წესრიგის განმტკიცების პრობლემებს, რადგანაც დღეს ეთნოკონფლიქტების ფონზე სოციალურად მეტად საშიში გახდა კრიმინოგენური სიტუაცია.

რადიკალურად უნდა გარდაიქმნას სამართალდამცავი ორგანოების საქმიანობა. კონსტიტუციამ, ორგანულმა კანონებმა ხელი უნდა შეუწყონ სამართალდამცავი ორგანოების სისტემის სრულყოფას. პირველ რიგში საჭიროა სამართალდამცავი ორგანოების დამოუკიდებლობა. ისინი უნდა ექვემდებარებოდნენ მხოლოდ კონსტიტუციას, კანონს და ამ საფუძველზე ლეგიტიმურ ხელისუფლებას.

უნდა განხორციელდეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს, პროკურატურის, სასამართლოს, უშიშროების სამინისტროს ორგანოების რადიკალური რეფორმები, ძლიერდეს ბრძოლა პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ მაფიასთან, კორუფციასთან, ფარულ იატაკქვეშა ბიზნესთან, ე. წ. „ჩრდილოვან ეკონომიკასთან", კონტრაბანდისტებთან, რეკეტთან, მექრთამეობის, გამოძალვის, ყაჩაღობის, ბანდიტიზმის, მკვლელობების ფაქტებთან და სხვა სოციალურად განსაკუთრებით საშიშ დანაშაულობასთან.

ამავე დროს, საზოგადოებრივი წესრიგის განმტკიცების საფუძველზე, უნდა შეიქმნას კანონიერი ბიზნესისა და ინვესტიციებისათვის, თავისუფალი ეკონომიკური ზონების შექმნისათვის ხელსაყრელი სამართლებრივი სივრცე სრულად საქართველოს ტერიტორიაზე. სრული მხარდაჭერა უნდა ჰქონდეს კანონიერ ბიზნესს, კომერციას, ჯანსაღ კონკურენციას.

საჭიროა ინსტიტუციონალური და სტრუქტურული ცვლილებები, პირველ რიგში ყველა სხვა უწყებებიდან გამოძიების ორგანოების გამოყოფა და უშუალოდ მთავრობას დაქვემდებარებული ცალკე საგამოძიებო კომიტეტის შექმნა. ეს ღონისძიება გარკვეულ ეტაპზე განხორციელდება.

რეფორმა სჭირდება სასჯელის მოხდის დაწესებულებათა სისტემას.

სახელმწიფო კანონიერების დაცვის, გამოძიების ობიექტურად წარმართვისა და ადამიანის უფლებების დაცვის პრინციპებიდან გამომდინარე უნდა ამაღლდეს პროკურატურის როლი.

საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა — ადამიანის უფლებების დაცვაა.

საჭიროა წესრიგის დამყარება თანამედროვე იურიდიული კულტურის დონეზე ციხეებში, კოლონიებში, თავისუფლების აღკვეთის სხვა ადგილებში. უნდა მივიღოთ შესაბამისი კანონები.

გადაუდებელი საქმეა, აუცილებელია სამართალდამცავი ორგანოების მუშაკთა მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესება. მიზანშეწონილია კადრების მომზადება საქართველოს პოლიციისა და სასამართლოებისათვის საზღვარგარეთის დემოკრატიულ ქვეყნებში.

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ სასამართლო ხელისუფლების კონსტიტუციური რეფორმის შემდეგ რესპუბლიკის უმაღლესმა სასამართლომ, სამხარეო, რესპუბლიკური დაქვემდებარების სასამართლოებმა, ქ. თბილისის სასამართლომ, იუსტიციის სამინისტრომ, შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, პროკურატურამ, უშიშროების სამინისტრომ, სამართალდამცავი ორგანოების მთელმა სისტემამ ძირეული გარდატეხა უნდა შეიტანონ კანონიერების დაცვისა და უშიშროების განმტკიცების საქმეში.

შინაგან საქმეთა სამინისტრო, უშიშროების სამინისტრო, იუსტიციის სამინისტრო, მაშველთა კორპუსი, სხვა დაინტერესებული უწყებები და ორგანიზაციები ახორციელებენ ერთობლივ ფუნდამენტურ პროგრამას „წესრიგი და კანონიერება".

მოქალაქეთა კავშირი აქტიურ მონაწილეობას მიიღებს მართლწესრიგის განმტკიცებაში, კანონიერების დამყარებაში.

XV. მასობრივი საინფორმაციო სისტემების რეფორმა

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ საჭიროა საინფორმაციო სისტემების რეფორმა, მსოფლიო ინფორმაციულ სისტემაში საქართველოს მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებების ოპერატიული ინტეგრაცია.

კიდევ უფრო ეფექტიანად უნდა ამოქმედდეს კანონი პრესის თავისუფლების შესახებ, ამაღლდეს პრესის, რადიოს, ტელევიზიის მუშაკთა პროფესიონალიზმი, მათი პასუხისმგებლობა ერისა და ისტორიის წინაშე.

პრესის თავისუფლება და პასუხისმგებლობა საზოგადოების კულტურის დონის ანარეკლია.

დემოკრატიული, პლურალისტური, თავისუფალი ბეჭდვითი სიტყვა ახალი სუვერენული, დამოუკიდებელი, დემოკრატიული საქართველოს, ახალი ტიპის სახელმწიფოსა და ახალი საზოგადოების მშენებლობისა და პიროვნების თავისუფლების დაცვის საიმედო ინსტრუმენტი უნდა გახდეს რეალურად.

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს პრესის, რადიოს, ტელევიზიის განვითარებასა და სრულყოფას.

ამავე დროს, სანამ სახელმწიფო აფინანსებს პრესის ამა თუ იმ ორგანოს, — რადიოს, ტელევიზიას, საინფორმაციო სააგენტოს, მას აქვს უფლება მოსთხოვოს მათ სახელმწიფო პოლიტიკის ობიექტურად გაშუქება, დაუკვეთოს პროგრამები და გადაცემები. თანამშრომლობა პრესასა და ხელისუფლებას შორის კონსტრუქციული უნდა იყოს.

აუცილებელია შეიქმნას და რეალურად და ეფექტიანად ამოქმედდეს საქართველოს მსოფლიო საინფორმაციო სამსახური. მსოფლიო ინფორმაციის ბაზარზე უნდა გავიტანოთ კონკურენტუნარიანი შემოქმედებითი პროდუქცია, დავიცვათ ქართველი ერისა და საქართველოს სახელმწიფოს ინტერესები. ამ თვალსაზრისით სერიოზული მისია აკისრია საკოორდინაციო ბიუროს, რომელიც სახელმწიფოს მეთაურთან შეიქმნა.

უნდა განხორციელდეს ტელევიზიისა და რადიომაუწყებლობის და პოლიგრაფიისა და საგამომცემლო საქმის კორპორაციებისა და სხვა დაინტერესებული ორგანიზაციების პროგრამები: „რადიო და ტელევიზია", „ჟურნალი, გაზეთი, წიგნი", „მსოფლიო საინფორმაციო სამსახური", რომლებიც თანამედროვე დონეზე შემუშავდება.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი აქტიურ მონაწილეობას მიიღებს ამ პროგრამების განხორციელებაში.

* * *

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ სამართლებრივი სახელმწიფოს აშენება, საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლების ავტონომიური და ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების ძირეული რეფორმები და ეფექტიანი ფუნქციონირება პოლიტიკური, ეკონომიკური, ფინანსური, სოციალური, საერთო კრიზისის დაძლევისა და სტაბილიზაციის უპირველესი საფუძველია.

პოლიტიკური პროგრამის შესრულებაზე ბევრად არის დამოკიდებული ეკონომიკური და სოციალური პროგრამების განხორციელება, რომლებიც სახელმწიფო რეფორმების პროგრამის პარალელურად მიმდინარეობს და თავის მხრივ ხელს უწყობს პოლიტიკური რეფორმების წარმატებას.

ევროპისა და აზიის 20-ზე მეტი სახელმწიფო ატარებს დღეს „სოციალიზმის მსოფლიო სისტემის", საბჭოთა იმპერიის ნანგრევებზე ძირეულ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ რეფორმებს.

ერთ-ერთი მათგანია საქართველო.

საქართველოში პოლიტიკური რეფორმების წინამდებარე პროგრამის განხორციელება, როგორც ვთქვით, მოიცავს 1994-2000 წწ. პერიოდს XX საუკუნის დასასრულამდე.

კიდევ ერთხელ მინდა განვაცხადო, რომ პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური რეფორმების ძირითადი იდეები ჩამოყალიბდა ჩვენს წინასაარჩევნო პლატფორმაში, მოხსენებაში, რომელიც გაკეთდა მეცნიერებათა აკადემიაში, აგრეთვე სხვა სახელმწიფო დოკუმენტებში.

რეფორმების იდეებმა პრინციპში მოწონება დაიმსახურეს, არჩევნები ფაქტობრივად პლებისციტად, რეფერენდუმად იქცა. ხალხმა მოიწონა პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური რეფორმების პროგრამა.

ამჟამად ჩვენ რეფორმების ახალ ეტაპზე ვიმყოფებით. პოლიტიკური სახელმწიფო რეფორმების განხორციელების შედეგად უახლოეს შვიდწლიულში ჩამოყალიბდება საქართველოს ახალი ტიპის სახელმწიფო, ახალი ტიპის საზოგადოება, ეკონომიკური რეფორმების შედეგად კი — ახალი ტიპის საბაზრო ეკონომიკა.

ეკონომიკური რეფორმების პროგრამა პოლიტიკური რეფორმების პროგრამის გაგრძელებას, ერთიანი პროგრამის მეორე ნაწილს წარმოადგენს.

II. ეკონომიკური და სოციალური რეფორმების პროგრამა და მოქალაქეთა კავშირის ამოცანები

I.

დღეს საქართველოს მოსახლეობის 90 პროცენტი სიღარიბის ზღვარს მიღმა იმყოფება, დიდი ნაწილი შიმშილობს. ადგილი აქვს ამ ნიადაგზე სიკვდილიანობას.

კატასტროფული შეუსაბამობაა საარსებო დონესა, ფასებსა და ხელფასებს შორის. ეკონომიკა და სოციალური სფერო მოიცვა ღრმა კრიზისმა.

მე მიმაჩნია, რომ ფასების ზრდის პროპორციულად დაუყოვნებლივ, ხვალიდანვე უნდა გაიზარდოს ხელფასები, სტიპენდიები, პენსიები. წინააღმდეგ შემთხვევაში კატასტროფა გარდაუვალია. საშუალო ხელფასი ახლა ათას კუპონს ვერ აღწევს, მინიმალური საარსებო დონის შენარჩუნება კი რამდენიმე მილიონ კუპონს მოითხოვს ერთ სულზე თვეში. ასეთია სტატისტიკის სამსახურის მონაცემები.

სახელმწიფო არ შეიძლება ამ ექსტრემალურ სიტუაციაში მეთვალყურის როლში გამოდიოდეს. საჭიროა სწრაფი რეაგირება, ადამიანთა ფიზიკური არსებობის გადარჩენა.

ეს პარლამენტის, მინისტრთა კაბინეტის, ფინანსთა სამინისტროს, ეკონომიკის სამინისტროს, ეროვნული ბანკის, სხვა სტრუქტურების გადაუდებელი ამოცანაა.

ძლიერდება ჰიპერინფლაცია, იზრდება უმუშევრობა, მატულობს ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ მოქალაქეთა რიცხვი, მკვეთრად ეცემა კუპონის კურსი, წარმოებისა და ცხოვრების დონე.

პარლამენტის, მინისტრთა კაბინეტის, სამინისტროებისა და უწყებების, ადგილობრივი ხელისუფლებისა და მმართველობის ორგანოების მიერ გატარებული ანტიკრიზისული ღონისძიებები ვერ იძლევა საჭირო ეფექტს.

დესტრუქციული ოპოზიცია, კონსტრუქციული თანამშრომლობის ნაცვლად, ამ ფაქტებით პოლიტიკურ სპეკულაციას ეწევა, იაფფასიანი პოპულიზმის დონეზე.

მოქალაქეთა კავშირის უახლოესი ამოცანაა საქართველოს გამოყვანა ღრმა ეკონომიკური კრიზისიდან და ამ საფუძველზე მოქალაქეთა ცხოვრების გადაუდებელი გაუმჯობესება. ასეთი პროგრამა წარდგენილია საქართველოს პარლამენტში (ანტიკრიზისული პროგრამა), რომლის ძირითადი დებულებები აპრობირებულია მოქალაქეთა კავშირში.

ლაპარაკია საქართველოს რესპუბლიკაში მაკროეკონომიკური სტაბილიზაციისა და სისტემური ცვლილებების ანტიკრიზისულ პროგრამასა და საქართველოს რესპუბლიკის სოციალური და ეკონომიკური განვითარების პროგნოზულ პარამეტრებზე 1994-1995 წლებისათვის. ორივე დოკუმენტი რადიკალური რეფორმების პროგრამას წარმოადგენს, მოწონებულია საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურის ბრძანებულებებით და დამტკიცებულია მინისტრთა კაბინეტის დადგენილებით.

სასურველია ამ დოკუმენტებს იცნობდეს მოქალაქეთა კავშირის ყველა წევრი, საქართველოს ყველა მოქალაქე.

ეს დოკუმენტები უნდა გამოქვეყნდეს პრესაში.

აღნიშნულ სამთავრობო, სახელმწიფოებრივ დოკუმენტებში განსახილველია როგორც გრძელვადიანი სტრატეგიული განვითარების ძირითადი მიმართულებები და პრიორიტეტები, ისე სადღეისო გადაუდებელი ღონისძიებები.

საქართველოს რესპუბლიკის ანტიკრიზისული პროგრამა მოიცავს სამ ძირითად ასპექტს: კონცეპტუალურს, პროგნოზულს და ეკონომიკის მარეგულირებელ ღონისძიებებს, 100-მდე სახელმწიფოებრივი მიზნობრივი პროგრამების ჩათვლით. მისი პარამეტრები დღევანდელი კრიზისული სიტუაციის გათვალისწინებით გადაისინჯება და განახლდება ყოველ კვარტალურად, რეალურად ჩამოყალიბებული ეკონომიკური ვითარების შესაბამისად.

ამ ორი ძირითადი დოკუმენტის შესაბამისად, სახელმწიფოს მეთაურის ბრძანებულებებისა და მინისტრთა კაბინეტის დადგენილების საფუძველზე, შემუშავდება ყველა სამინისტროსა და უწყების, ყველა რეგიონის ანტიკრიზისული პროგრამა.

ჩემს მოხსენებაში მე ეროვნული პროგრამის მხოლოდ ზოგიერთ ძირითად, საკვანძო საკითხს და მოქალაქეთა კავშირის ამოცანებს შევეხები, რადგანაც პროგრამა მთლიანად გამოქვეყნდება.

ანალიზი გვიჩვენებს, რომ დღევანდელ კრიზისს საქართველოში სტრუქტურულ-სისტემური ხასიათი აქვს და მოიცავს ეკონომიკური სისტემის ყველა რგოლსა და ელემენტს. კრიზისმა გააღრმავა საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური ჩამორჩენილობა.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ წარმოების კრიზისიდან გამოყვანის ყველაზე უფრო უმოკლესი და ეფექტიანი გზაა ყოფილ საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკებთან, დამოუკიდებელ სახელმწიფოებთან, თანამეგობრობის ქვეყნებთან **ეკონომიკური კავშირის აღდგენა და განვითარება.** ამ ქვეყნების წარმოება ტექნოლოგიურად ურთიერთდაკავშირებულია, მათი პროდუქცია ურთიერთშეთავსებადია. ამასთან, აღნიშნული კავშირების აღდგენაში უმთავრესია რუსეთისა და ესენგეს (დსთ) ქვეყნების ბაზრის შენარჩუნების საკითხი.

უნდა განხორციელდეს ინსტიტუციური, სტრუქტურული, ტექნოლოგიური გარდაქმნები, რაც აუცილებელია საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის დასაჩქარებლად.

არსებულ ძირითად ფონდებს მოდერნიზაცია და განახლება სჭირდება, სხვანაირად ისინი ფიზიკურად განადგურდება.

დაუშვებელია ღია ეკონომიკაზე გადასვლა უმართავად. საჭიროა ეკონომიკის მართვა და რეგულირება საბაზრო პრინციპებით.

პროგრამის თანახმად, **მოკლევადიან და საშუალოვადიან პერიოდში** საქართველოს სოციალური და ეკონომიკური განვითარების მთავარი პრიორიტეტებია: 1. არსებული ღრმა ეკონომიკური მოშლილობის, კრიზისის რაც შეიძლება სწრაფად დაძლევა; 2. საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის დაჩქარება აუცილებელი ინსტიტუციური და სტრუქტურული გარდაქმნების, მცირე, საშუალო და დიდი ბიზნესის განვითარებისა და დაჩქარების გზით; 3. ეკონომიკის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი სფეროების ენერგოუზრუნველყოფა მოსახლეობისა და ეკონომიკის, საკუთარი ენერგოწარმოების გადიდების, ენერგიის დამზოგი ტექნოლოგიების დანერგვის შედეგად; 4. ხორბლის, მარცვლეულის დონის ამაღლება აგროსამრეწველო კომპლექსის უპირატესი განვითარების საფუძველზე; 5. სატრანსპორტო და სხვა კომუნიკაციების წინსწრებით განვითარება; 6. ექსპორტის გზით ვალუტის მიღება, საექსპორტო ბაზის გაფართოება, იმ დარგთა წარმოების უპირატესი განვითარება, როგორიც არის: ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქცია, მეცნიერებატევადი პროდუქცია, შავი და ფერადი მეტალურგია, ქიმიური წარმოება და სხვ.

კრიზისის დაძლევისა და დამოუკიდებელი ეკონომიკის ფორმირებისათვის პირველი წყარო, უმთავრესი პრიორიტეტი არის საბაზრო ეკონომიკა, ამავე დროს უნდა გავითვალისწინოთ, რომ საჭიროა ეკონომიკური რეფორმის სისტემატურად, და, არა ცალკეული ელემენტების, სეგმენტების მიხედვით განხორციელება.

2000 წლამდე ჩვენ უნდა გავიაროთ განვითარების სამი ეტაპი.

სოციალურ სფეროში უმთავრესი ამოცანაა მოსახლეობის ფიზიკური შენარჩუნება და სოციალური აფეთქების თავიდან აცილება. მეორე საფეხური — მოსახლეობის მოხმარების წინაკრიზისული დონის თანდათანობით აღდგენა. მესამე ეტაპზე — განვითარებული ქვეყნების შესაბამისი ცხოვრების ხარისხის სტანდარტების მიღწევა, **სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო მეურნეობის დამკვიდრება.**

ანტიკრიზისულ პროგრამაში **საპროგნოზო გაანგარიშებები წარმოდგენილია ორ ვარიანტად.**

პირველი ვარიანტი ემყარება მოვლენათა იმგვარ (მინიმალურ) შეფასებას, როცა ვერ ხერხდება შიდაპოლიტიკურ პრობლემათა დარეგულირება, რუსეთის ფედერაციასთან საქართველოსათვის მისაღები სახელმწიფოებრივი ურთიერთობების დამყარება და ამ საფუძველზე ტრადიციული სამეურნეო კავშირების ნორმალიზაცია „ესენგეს" (დსთ-ს) ქვეყნებთან. ასეთ პირობებში რესპუბლიკის ეკონომიკა ფუნქციონირებს საგანგებო ვითარებაში, შინაგანი რესურსებისა და შესაძლებლობათა მაქსიმალურად მობილიზაციისა და საერთაშორისო ეკონომიკური ორგანიზაციებისა და დასავლეთის განვითარებული სახელმწიფოების ეკონომიკური, უპირატესად ჰუმანიტარული დახმარების საფუძველზე.

მეორე ვარიანტი მნიშვნელოვანწილად ოპტიმისტურია, მაქსიმალურია და ითვალისწინებს სამეურნეო-პოლიტიკური ვითარების გამოცვლით ხელსაყრელ სცენარს, რომლის თანახმადაც, შიდა პოლიტიკური ვითარების მოწესრიგების, რუსეთთან თანასწორუფლებიან ხელშეკრულებათა განხორციელების, „ესენგეს" (დსთ-ს) ქვეყნებთან სამეურნეო კავშირების აღდგენა-განვითარების და ამ პირობებში საზღვარგარეთული კაპიტალისათვის სასურველი ინვესტიციური გარემოს ჩამოყალიბებისა და შინაგანი რესურსების მობილიზაციის გზით შესაძლებელი გახდება ქვეყნის ეკონომიკური პოტენციალის უფრო ეფექტიანად გამოყენება.

მე მიმაჩნია, რომ ოპტიმალურია პროგრამის II ვარიანტი, რომელიც ითვალისწინებს ეკონომიკის მაქსიმალურ განვითარებას. ჩვენ „ესენგეს" (დსთ) ქვეყნებთან აღვადგენთ პარტნიორულ ურთიერთობას, ამაში ეჭვი არ გვეპარება და, მაშასადამე, ორიენტაციას ვიღებთ პროგრამის მეორე ვარიანტის მაქსიმალურ მაჩვენებლებზე.

ამ პროგრამის თანახმად, 1994 წელს, 1993 წელთან შედარებით, მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობის მატება — 52% შეადგენს, ხოლო 1995 წელს — 124 პროცენტს. ეს რეალური მიზნებია.

წარმოების მოცულობების მოსალოდნელი ზრდა ხელშემწყობ პირობებს ქმნის მაკროეკონომიკური სტაბილიზაციის მისაღწევად. მაგრამ გარედან შემოსატანი რესურსების მაღალი ფასების გამო, კვლავ რთული რჩება საფინანსო და ფულად-საკრედიტო ვითარება. იზრდება და სწრაფი ტემპებითაც, ქვეყნის საგარეო ვალები.

საგეგმო პერიოდისათვის კვლავ დამახასიათებელი იქნება მნიშვნელოვანი დისპროპორციები მზარდ ინვესტიციურ მოთხოვნილებასა და მისი დაკმაყოფილების შეზღუდულ შესაძლებლობას შორის, შრომის ნაყოფიერების ზრდის ტემპი კვლავ მნიშვნელოვნად ჩამორჩება შრომის ანაზღაურების ზრდის ტემპს.

გარკვეულწილად მცირდება მოსახლეობის რიცხოვნობა და შესაბამისად კლებულობს შრომითი რესურსების რაოდენობაც. მოსალოდნელია რესპუბლიკიდან საზღვარგარეთის ქვეყნებში სამუშაო ძალის სერიოზული მიგრაცია.

შრომისა და სოციალური დაცვის სამინისტრომ შეიმუშავა პროგრამები „შრომა", „მოსახლეობის სოციალური დაცვა" და სხვ. საჭიროა ვიბრძოლოთ მათი რეალიზაციისათვის.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეკონომიკის სტრუქტურაში პრივატიზაციის შემდეგ **კერძო სექტორის ხვედრითი წილის ზრდა.** 1993 წელს ეროვნული შემოსავლის წარმოებაში კერძო სექტორის ხვედრითმა წილმა 48 პროცენტი შეადგინა, 1995 წლისათვის ნავარაუდევია ამ მაჩვენებლის 58-60 პროცენტამდე გაზრდა.

1994-1995 წლებში ინტენსიურად წარიმართება პრივატიზაცია. 1994 წლისათვის ნავარაუდევია მეურნეობის სხვადასხვა დარგების სახელმწიფო საწარმოებისა და სამეურნეო ორგანიზაციების ნახევარზე მეტის პრივატიზება. ჩამოყალიბდება სააქციო საზოგადოებები, საინვესტიციო ფონდები, ჰოლდინგური და ლიზინგური კომპანიები, სახაზინო და ფასიანი ქაღალდების, ბირჟებისა და საბაზრო გარემოს შესაბამისი სხვა სტრუქტურები.

სახელმწიფო ქონების მართვის სამინისტრომ, სხვა დაინტერესებულ უწყებებთან და სტრუქტურებთან ერთად, შეიმუშავა ფუნდამენტური პროგრამა „პრივატიზაცია". მის განხორციელებას სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს ჩვენი ეკონომიკისათვის.

მოქალაქეთა კავშირი ყოველმხრივ შეუწყობს ხელს ამ პროგრამის რეალიზაციას.

მიუხედავად მძიმე სასტარტო პირობებისა, ოპტიმისტური პროგნოზებია დასახული **მატერიალური წარმოების** სფეროს დარგების განვითარებაში.

1994 წლიდან გათვალისწინებულია სამრეწველო წარმოების მოცულობის შემცირების ტენდენციის დაძლევა და გარკვეული წინსვლის უზრუნველყოფა.

პროგნოზების მეორე ვარიანტით, 1994 წლისათვის, 1993 წელთან შედარებით, სამრეწველო პროდუქციის წარმოება 1,6-ჯერ გაიზრდება. მაგრამ ეს 1988 წლის დონის მხოლოდ 57 პროცენტი იქნება.

კერძო სექტორის ხვედრითი წილი 1993 წელს მრეწველობაში 1,5 პროცენტი იყო, 1994 წელს — 11% იქნება, ხოლო 1995 წელს — 13%-ს მიაღწევს.

მოგეხსენებათ, საბაზრო ეკონომიკის პირობებში პროგნოზებიც, დაგეგმვაც, პროგრამებიც სხვა ორიენტაციისაა და ძირეულად განსხვავდება ე. წ. „დირექტიული დაგეგმარებისაგან". ჩვენ დღეს თავისუფალი, ღია საბაზრო ეკონომიკის, ახალი, თავისუფალი ეკონომიკის ტერმინებით და კატეგორიებით ვაზროვნებთ და ვმოქმედებთ.

პროგრამის თანახმად, კანონზომიერად გაიზრდება ადგილობრივ ნედლეულზე დაფუძნებული დარგების ხვედრითი წილი, პირველ რიგში, [illegible] და საშენ მასალათა მრეწველობისა.

რაც შეეხება მრეწველობის იმ დარგებს, რომლებიც ძირითადად შემოტანილ ნედლეულზე მუშაობენ, მათი ხვედრითი წილი თანდათანობით შემცირდება.

მრეწველობის სამინისტრომ, დეპარტამენტებმა „საქნავთობი", „საქენერგო", „საქგაზი", „საქნახშირი", კონცერნმა „ნავთობპროდუქტები" სხვა უწყებებთან ერთად შეიმუშავეს პროგრამები „მრეწველობა", „ენერგეტიკა", რომლებიც კრიზისის დაძლევისა და სტაბილიზაციის ეროვნული პროგრამის შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენენ. მათი რეალიზაცია საქართველოს ეროვნულ ინტერესებს ემსახურება.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი ამაყობს იმით, რომ მის რიგებში გაერთიანებული არიან მრეწველები, ბიზნესმენები, კომერსანტები, ბანკირები, ფინანსისტები, მენეჯერები, ახალი სოციალური ფენების ათასობით წარმომადგენლები.

მოქალაქეთა კავშირი მთელი ხალხის და ამავე დროს თავისუფალ მეწარმეთა, დიდი, საშუალო და მცირე ბიზნესის პოლიტიკური პარტიაა, პოლიტიკური მოძრაობაა, საბაზრო ეკონომიკის დამკვიდრება მისი ერთ-ერთი სტრატეგიული მიზანი და ამოცანაა.

ამავე დროს, საბაზრო ეკონომიკა და კერძო მესაკუთრეობის დამკვიდრება თვითმიზნური პრინციპი არ არის.

მხოლოდ ასეთი ტიპის ეკონომიკა და მეურნეობრიობა იქნება საფუძველი ყოველი მოქალაქის შეძლებული ცხოვრებისა, დასაქმებისა, სიღატაკის თავიდან აცილებისა.

მესაკუთრეთა ფენის ფორმირებას ხელს შეუწყობს პრივატიზაციის პროცესში უპირატესობის მინიჭება კოლექტივებისათვის, მათი წევრებისა და ოჯახებისათვის.

საჭიროა სწრაფად გადაიჭრას საკითხი ფარული პრივატიზაციის ლეგალიზაციის შესახებ. უნდობლობა არ უნდა გამოვუცხადოთ დირექტორთა, ხელმძღვანელთა და სპეციალისტთა კორპუსს, თუკი ისინი უზრუნველყოფენ წარმოების მაღალეფექტიანობას და კოლექტივის წევრთა ღირსეულ ცხოვრებას.

მოქალაქეთა კავშირი ამავე დროს არა მხოლოდ სამრეწველო, არამედ **აგრარული რეფორმების** პარტია და პოლიტიკური მოძრაობაა.

ანტიკრიზისული პროგრამის მაქსიმალური ვარიანტით 1994 წელს 1993 წელთან შედარებით, სოფლის მეურნეობის საერთო პროდუქციის მატება ნავარაუდევია — 68 პროცენტით, ამასთან გადამწყვეტ უპირატესობას მემცენარეობა დაისაკუთრებს, 1994 წელს მისი ხვედრითი წილი 80 პროცენტი გახდება.

საპროგნოზო პერიოდში გაგრძელდება კერძო სექტორის ხვედრითი წილის მატების ტენდენცია იმ ვარაუდით, რომ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებაში 1995 წლისათვის იგი 70-80 პროცენტს მიაღწევს.

1994 წლიდან სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში გათვალისწინებულია მნიშვნელოვანი სტრუქტურული ცვლილებები მარცვლეულის, კარტოფილის, შაქრის ჭარხლის და მეცხოველეობის პროდუქტების წარმოების წინამსწრები ტემპებით განვითარების გზით.

სასოფლო-სამეურნეო წარმოების განვითარებაში დაგეგმილი დადებითი ძვრები უშუალოდ არის დაკავშირებული **კვებისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის შემდგომ განვითარებასთან,** რომლის უმნიშვნელოვანეს ამოცანასაც წარმოადგენს ადგილობრივი ნედლეულის უდანაკარგოდ გადამუშავება, პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესება და ამ საფუძველზე მისი შეუფერხებელი რეალიზაცია, როგორც რესპუბლიკის შიგნით, ასევე მის ფარგლებს გარეთ. აღნიშნულის გათვალისწინებით 1994-1995 წლებში ნავარაუდევია საკონსერვო მრეწველობის, ღვინო-მასალების, პირველადი მეღვინეობის, ჩაის, მინერალური წყლების, ხორცისა და რძის წარმოების სწრაფი ტემპებით განვითარება.

კვების მრეწველობის საწარმოების პრივატიზაციისა და აქციონირების შედეგად 1994-1995 წლებისათვის კერძო სექტორის ხვედრითი წილი ამ დარგში 25-30 პროცენტამდე გაიზრდება.

სოფლის მეურნეობისა და კვების მრეწველობის სამინისტრომ, მიწის რესურსებისა და მიწის კადასტრის დეპარტამენტმა, სატყეო მეურნეობის დეპარტამენტმა, პურ-პროდუქტების კორპორაციამ, სხვა უწყებებმა შეიმუშავეს აგრარულ-სამრეწველო კომპლექსში კრიზისის დაძლევის ფუნდამენტური პროგრამები („მიწა", „პური", „რძე", „ხორცი", „ჩაი", „ციტრუსი", „ღვინო" და სხვ), რომელთა განხორციელებას ქვეყნისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს.

ვიმეორებ, ასეთი პროგრამების სიმრავლე, ნურავის მოეჩვენება თავისუფალი მეწარმეობისა და საბაზრო პრინციპების შეზღუდვად. პირიქით, ეს და სხვა პროგრამები, რომელთა შესახებ საუბარია ამ მოხსენებაში, ემყარება სწორედ საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებს, ეკონომიკის რეგულირების დემოკრატიულ, ცივილიზებულ მეთოდებს.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი აერთიანებს გლეხობას, ფერმერებს, სოფლის მეურნეობისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის მუშაკთა ფართო ფენებს, აგრობიზნესში დაკავებულ მოსახლეობას. ამიტომ, მოქალაქეთა კავშირის ღვიძლი საქმეა აგრარულ-სამრეწველო კომპლექსის ფუნდამენტური პროგრამების განხორციელება.

ინვესტიციების შეზღუდულობის გამო, ინდუსტრიული ბაზებით აღჭურვილი სამშენებლო ორგანიზაციების დიდი ნაწილი ფაქტობრივად დაუტვირთავია. მიზანშეწონილია აღნიშნული სამშენებლო ორგანიზაციების პრივატიზების დაჩქარება, გარდა დიდი სპეციალიზებული ორგანიზაციებისა („საქმონტაჟსპეცმშენი", „საქგვირაბმშენი", „საქჰიდროენერგომშენი", „თბილმეტრომშენი", „წყალმშენი" და სხვა).

მშენებლობისა და არქიტექტურის საქმეთა კომიტეტმა შეიმუშავა პროგრამები „მშენებლობა", „არქიტექტურა", რომელთა განხორციელება დიდი ეროვნული საქმეა.

მიუხედავად მწვავე ფინანსური კრიზისისა, პროგნოზი ითვალისწინებს კავშირგაბმულობის დარგის შემდგომ განვითარებას, პირველ რიგში კი, სტიქიითა თუ საომარ-ტერორისტული მოქმედებებით დაზიანებული კომუნიკაციების აღდგენას. აქ კარგი პერსპექტივები გვიხსნება უცხოეთის ბიზნესთან თანამშრომლობაში.

აშშ ვიზიტის დროს გაფორმდა ხელშეკრულება კავშირგაბმულობის დარგში ორ ქვეყანას შორის თანამშრომლობის შესახებ.

კავშირგაბმულობის სამინისტრომ, სხვა უწყებებთან ერთად, საერთაშორისო სტანდარტების გათვალისწინებით, შექმნა პროგრამა „კავშირგაბმულობა", რომელიც უსათუოდ უნდა განხორციელდეს. ეს პროგრამა, ისევე, როგორც ყველა სხვა ანალოგიური პროგრამა, კრიზისის დაძლევისა და სტაბილიზაციის პროგრამის შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენს.

1994-1995 წლებში პროგნოზებით გათვალისწინებულია **ტრანსპორტის ყველა სახეობის** განვითარება.

საქართველოს სარკინიგზო, საზღვაო, საჰაერო, საავტომობილო ტრანსპორტის დეპარტამენტებმა, სხვა უწყებებთან ერთად, შეიმუშავეს პროგრამა „ტრანსპორტი", რომელიც სრულიად ახალ პერსპექტივებს გადაშლის რესპუბლიკის ეკონომიკისა და კულტურის წინაშე.

ყველა ამ პროგრამის მიზანია სახელმწიფო და კერძო სტრუქტურული მეურნეობის ყველა სფეროში შეუქცევადად დამკვიდრდეს საბაზრო ეკონომიკის პრინციპები, ამაღლდეს საქართველოს მოსახლეობის კეთილდღეობა.

მოქალაქეთა კავშირი უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებს ეკოლოგიის პრობლემებს, მწვანეთა ეროვნულ და მსოფლიო მოძრაობას.

გარემოს დაცვის სამინისტრომ შექმნა ეკოლოგიური კატასტროფის თავიდან აცილების პროგრამა „ეკოლოგია".

საჭიროა პოლიტიკურმა პარტიებმა, მათ შორის მოქალაქეთა კავშირმა, ფართო საზოგადოებრიობამ აქტიური მონაწილეობა მიიღონ ამ და სხვა დარგობრივი და დარგთაშორისი ინტეგრირებული, მიზნობრივი პროგრამების განხორციელებაში.

1994-1995 წლებში, 1993 წელთან შედარებით, ნავარაუდევია, მოსახლეობის ფულადი შემოსავლების მნიშვნელოვანი მატება (8-12-ჯერ 1994 წელს და 18-20-ჯერ 1995 წელს). ამასთან, შემოსავლებში კვლავ დიდი ხვედრითი წილი ხელფასზე მოდის, თუმცა, მასში თანდათანობით მნიშვნელოვან ადგილს იჭერს შემოსავლები საფინანსო სისტემიდან.

1994 წლის მეორე ნახევრიდან მოსალოდნელია ფასების შედარებითი სტაბილიზაციის დაწყება, რასაც ხელს შეუწყობს მოთხოვნა-მიწოდების საბაზრო მექანიზმის რეალურად ამოქმედება და ეკონომიკური მეთოდებით ფასწარმოქმნის მართვადობის ამაღლება.

ვაჭრობისა და მომარაგების სამინისტრომ სხვა დაინტერესებულ უწყებებთან ერთად შექმნა პროგრამები: „ვაჭრობა", „მომარაგება", აუცილებელია მათი რეალიზაცია.

II.

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ განსაკუთრებით დიდ მნიშვნელობას იძენს დღევანდელ პირობებში ეკონომიკის მართვადობის გაძლიერება, რაც გულისხმობს ეკონომიკის პირდაპირი და არაპირდაპირი, სახელმწიფო და საბაზრო რეგულირების მექანიზმების ორგანულ შერწყმას. ამისათვის აუცილებელია შემდეგი **გადაუდებელი ღონისძიებების განხორციელება:**

1. საგანგებო ეკონომიკური მდგომარეობის გამოცხადება საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე; 2. არსებულ პარტიებს შორის შეთანხმების მიღწევა პოლიტიკური მორატორიუმის შესახებ, დესტაბილიზაციის დაუშვებლობის, რეფორმის ნორმალურ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ პირობებში განხორციელების თაობაზე; 3. შეთანხმების დადება მთავრობას, მეწარმეებს და პროფკავშირებს შორის გაფიცვებზე მორატორიუმის შესახებ; 4. მწვავე კრიმინოგენური მდგომარეობის განმუხტვა ქვეყანაში; 5. საშემსრულებლო და სახელშეკრულებო დისციპლინის განმტკიცება მეურნეობრიობის როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო სექტორში; სახელმწიფო საწარმოების პროდუქციის სახელმწიფო საცალო ქსელში თავისუფალ ფასებში გაყიდვა; 6. რაციონალური კონკრეტული ანტიკრიზისული პროგრამების შემუშავება და განხორციელება, რეგიონული და ფირმული ანტიკრიზისული პროგრამების ურთიერთდაბალანსება და სხვა.

ეკონომიკური მოშლილობის პირობებში საჭიროა მეურნეობის არა მხოლოდ მაკროეკონომიკური (მთელი ეკონომიკის) სტაბილიზაციაზე ფიქრი, დიდი მნიშვნელობა აქვს მიკროეკონომიკასაც (ცალკეული საწარმოები, ფირმები და ა. შ.). ამიტომ თითოეულ ცალკეულ შემთხვევაში, უნდა განისაზღვროს როგორ უნდა ამუშავდნენ ცალკეული საწარმოები, დაზუსტდეს ჩაკეტილი ციკლის წარმოების ორგანიზაციის მასშტაბები და ამ რესურსების წყარო და მოცულობა, რომელთა შემოტანა აუცილებელია საზღვარგარეთიდან. მხოლოდ ასეთი მიდგომა უზრუნველყოფს ადგილობრივი რესურსების სრულ გამოყენებას, მოთხოვნის შემცირებას საზღვარგარეთულ პროდუქციაზე და ამით სავაჭრო-სავალუტო ბალანსის გაუმჯობესებას.

მოქალაქეთა კავშირი თვლის, რომ მოსახლეობის ფიზიკური შენარჩუნებისათვის აუცილებელია სოციალურად ყველაზე დაუცველი ფენებისათვის მიზნობრივი სახელმწიფო დახმარების გაწევა, ტრანსპორტის, განათლების, [illegible] კულტურის [illegible] რაციონალიზაცია.

სახელმწიფო [illegible] „[illegible]" განხორციელების მიზნით, [illegible] სოფლის მეურნეობასთან ურთიერთობა უნდა დაეფუძნოს ნამდვილი კონტრაქტაციის სისტემას, უნდა ჩამოყალიბდეს სოფლის მეურნეობრივი მწარმოებლის სტიმულირების საბაზრო მექანიზმი, პრიორიტეტულად უნდა განვითარდეს მარცვლეულის წარმოება, მეცხოველეობა, კომბინირებული საკვების მრეწველობა. ამ ეტაპზე დასაშვებია კონტრაქტაციებით ნატურალური გაცვლის შემოღება.

მოქალაქეთა კავშირის აზრით, დღის ერთ-ერთი უპირველესი ამოცანაა ჰიპერინფლაციის დაძლევა და ფულის კურსის სტაბილიზაცია. სახელმწიფოს ანტიინფლაციური პროგრამის უმთავრეს შემადგენელ ნაწილად მიგვაჩნია ფინანსური სტაბილიზაციის ღონისძიებები, ბიუჯეტის დეფიციტის მაქსიმალურად შემცირება, სტრუქტურული დისპროპორციების დაძლევა, სამომხმარებლო ბაზრის გაჯერება მინიმალურად აუცილებელ დონეზე, იმპორტ-ექსპორტის სტრუქტურის რეორგანიზაცია.

უშუალოდ ფასწარმოქმნის სფეროში გასატარებელი ღონისძიებები: ფასწარმოქმნის მართვადობის ხარისხის ამაღლება, მისი სახელმწიფო რეგულირების, ფასების აღრიცხვის, რეგისტრაციის, ზედამხედველობისა და კონტროლის სისტემის სრულყოფა, ფასწარმოქმნაში ანტიმონოპოლიური ღონისძიებების გატარება, სპეციალური სამთავრობო კონკრეტული პროგრამის შემუშავება და განხორციელება.

ეკონომიკის წინაშე მდგარი ამოცანებიდან ერთ-ერთი უმთავრესია **ეროვნული ვალუტის საკითხი.** კუპონმა უნდა მოამზადოს სრულფასოვან ფულად ერთეულზე გადასასვლელი ეკონომიკური პირობები. ამისათვის გარდამავალ პერიოდში ეკონომიკის გამოცოცხლებამდე უნდა განხორციელდეს **მკაცრი შერჩევითი, სელექციური ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა,** უზრუნველყოფილი იქნეს კუპონის სრულმასშტაბიანი მიმოქცევა, წარმოების მოცულობის გადიდება, საჩეკო (სავექსელო) ანგარიშსწორების მექანიზმების ამოქმედება, ნაღდ და უნაღდო ანგარიშსწორების განვითარება.

ქართული ფულის უზრუნველყოფის ბაზის შესაქმნელად უნდა იქნას გამოყენებული: ერთი მხრივ, სახაზინო რესურსები, — რაც წარმოების დონეზე იქნება დამოკიდებული, კეთილშობილი ლითონები, უცხოური ვალუტა და სხვა რეალური ფასეულობები, მათ შორის ბუნებრივი რესურსები, რომელთა დაგირავება შეიძლება საზღვარგარეთ ეროვნული ვალუტის განმტკიცების მიზნით. მეორე მხრივ, მიზანშეწონილია ეროვნული ვალუტის უცხოურ **სარეზერვო** ვალუტაზე ე. წ. „მიბმის" ეფექტური მექანიზმის შემუშავება. ძალისხმევა არ უნდა დავუკლოთ შეღავათიანი კრედიტის მიღების ხარჯზე ეროვნული ვალუტის გამაგრების შესაძლებლობებს.

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ სამანეთო ზონაში შესვლის საკითხი სერიოზულ შესწავლას მოითხოვს, საკუთარი შესაძლებლობებისა და საგარეო ურთიერთობების ყოველმხრივი გათვალისწინების საფუძველზე. აქ არ გამოგვადგება ნაჩქარევი დასკვნები.

უნდა შემუშავდეს სახელმწიფო პროგრამა „საქართველოს ეკონომიკა და სამანეთო და სადოლარო ზონები".

ზოგს მიაჩნია, რომ სამანეთო ზონა არ არსებობს, ეს მოსაზრება არასწორია.

მოქალაქეთა კავშირი თვლის, რომ დიდი ყურადღება უნდა დაეთმოს ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირებას.

საჭიროა ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების ერთიანი სისტემის შექმნა, მისი ეტაპობრივი დამუშავება, განვითარება და დანერგვა.

ეკონომიკის რეგულირების მექანიზმის ერთ-ერთ ძირითად ინსტრუმენტად 1994-1995 წლებში და შემდგომი პერიოდისათვის მიგვაჩნია მიზნობრივი სახელმწიფო პროგრამები. როგორც ვთქვით, შემუშავებულია 100-მდე ასეთი პროგრამა. საგულისხმოა, აშშ ამას წინათ ვიზიტის დროს ძირითადად მოწონებულ იქნა 12 პროექტი, რომლებზეც ინვესტირებული იქნება საკმაოდ დიდი სახსრები.

მიზნობრივი სახელმწიფო პროგრამები ითვალისწინებენ რესპუბლიკის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების უახლოეს ამოცანებს და ქვეყნის ეკონომიკის ავტონომიური ფუნქციონირებისათვის საჭირო პირობების შექმნას. ამ გარემოების მხედველობაში მიღებით უპირატესობა მიენიჭება მოსახლეობის სურსათით უზრუნველყოფის დონის ამაღლების, ენერგომომარაგების გაუმჯობესებისა და [illegible] კომუნიკაციების აღდგენა-განახლების პროგრამებს. რესურსების გარკვეული ნაწილი მოხმარდება საომარი მოქმედებებისა და დივერსიების შედეგად დანგრეული შენობა-ნაგებობების, პირველ რიგში, სოციალური ინფრასტრუქტურის და ეკონომიკის ფუნქციონირებისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის მქონე ობიექტების აღდგენას, აგრეთვე, იძულებით გადაადგილებულ პირთა დაბრუნებასა და მათთვის მინიმალური საყოფაცხოვრებო პირობების შექმნას.

III.

1994-1995 წლებში სახელმწიფო რეგულირებაში წამყვან ადგილს დაიჭერს ეკონომიკაში საგანგებო მდგომარეობის ღონისძიებათა განხორციელება.

საგანგებო მდგომარეობა გულისხმობს სახელმწიფო რეგულირების ეკონომიკურ ღონისძიებათა ოპერატიულ და ქმედით განხორციელებას, კერძოდ, სახელმწიფოს მეთაურმა და მინისტრთა კაბინეტმა საგანგებო პერიოდში უნდა შეინარჩუნონ უფლება პროექტების წინასწარი გამოქვეყნებისა და პარლამენტში განხილვის გარეშე მიიღონ დეკრეტები, სხვა საკანონმდებლო აქტები და გადაწყვეტილებები.

სახელმწიფოს მეთაურს უნდა მიენიჭოს უფლება დროებით შეაჩეროს ცალკეული საკანონმდებლო აქტები ეკონომიკის სფეროში.

ეს აუცილებელია კატასტროფისაგან ეკონომიკისა და ხალხის დასახსნელად და სავსებით შეესაბამება ეროვნულ ინტერესებს. ეს ღონისძიებები საჭიროა ქაოსისა და ანარქიისაგან დემოკრატიისა და საბაზრო ეკონომიკის გადასარჩენად.

მოქალაქეთა კავშირის თვალსაზრისით საგანგებო ღონისძიებათა განხორციელება მოითხოვს ერთდროულად საქმიანობის გაძლიერებას ორი მიმართულებით:

პირველი. ეკონომიკური რეფორმის ფორსირებას — არარენტაბელური, ნაკლებსტრატეგიული და ა. შ. დარგთა საწარმოების პრივატიზების დაჩქარებას, სტრატეგიული საწარმოების აქციონირების და საბანკო რეფორმის მოკლე ვადებში განხორციელებას, ინფლაციის საწინააღმდეგო მონეტარული მოთხოვნების მკაცრად დაცვას და ა. შ.

მეორე. ეკონომიკაში სახელმწიფოს დემოკრატიული, საბაზრო ეკონომიკაში მიღებული პრინციპებით ჩარევის ეფექტიანობის მკვეთრად გადიდებას, ადმინისტრაციულ-ცენტრალიზებული ჩარევის მაქსიმალურად შეზღუდვას ყოველგვარი ასეთი ჩარევის წინასწარ გათვლილი გარანტირებული შედეგის გათვალისწინებით.

1994 წელი გადამწყვეტია ჩვენს ბრძოლაში კრიზისთან, ანარქიასთან, ქაოსთან, დესტაბილიზაციასთან.

კრიზისის დაძლევის მიზნით 1994 წელს ოპერატიულად უნდა განხორციელდეს **საგანგებო, დროებითი ღონისძიებები.** მათ შორის:

1. სახელმწიფო კრედიტი 1994 წლის პირველ ნახევარში გაიცეს, როგორც წესი, მხოლოდ სურსათისა, საწვავის და მედიკამენტების შემოსატანად. დაწესდეს მკაცრი ეკონომიკური და სამართლებრივი პასუხისმგებლობა სახსრების მიზნობრივი და ეფექტიანი გამოყენებისათვის; 2. უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს სურსათის მკაცრად განსაზღვრულ სახეობებზე (პური, შაქარი, მცენარეული ზეთი, მარილი და სხვ.) რეგიონების და ქალაქების მიხედვით გარანტირებული გაცემა; უნდა შემოვიღოთ საბარათო სისტემა რესურსების შესაბამისად; 3. უნდა დაწესდეს სათბობ-ენერგეტიკული რესურსების ცენტრალიზებული ნორმირებული განაწილება, მოსახლეობის ჩათვლით; 4. შესაბამისი რესურსების წარმოქმნისათვის შესაძლებელია ჩაის, ღვინის, ციტრუსების, მინერალური წყლების, ლითონური პროდუქციის, ექსპორტის საკონტრაქტო სისტემით განხორციელება; 5. ნორმირებული განაწილებისათვის სახელმწიფო ხელში სასურსათო პროდუქტების რესურსების თავმოყრის

(დასასრული მე-4 გვ.)

სამოქალაქო საზოგადოება. სამართლებრივი სახელმწიფო, საბაზრო ეკონომიკა!

(დასასრული)

მიზნით, საჭიროა გამოყენებულ იქნეს გლეხობასა და სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებთან წინასწარ კონტრაქტების გაფორმება, დამზადების სურსათის ფასად — სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოებისათვის საწვავისა და სასუქების გარანტირებულად მიწოდება. 6. მიზანშეწონილია სახელმწიფო ცენტრალიზებული კაპიტალდაბანდებების კონცენტრაცია მხოლოდ სასიცოცხლო უზრუნველყოფის ობიექტებზე (სურსათი, ენერგეტიკა, თავდაცვა, ტრანსპორტი, წესრიგის დაცვის ორგანოები, ჯანმრთელობის დაცვა და ა. შ.); 7. უპერსპექტივო, უნედლეულო და უბაზრო საწარმოები (თუ მათი აუქციონირება და პრივატიზაცია არ მოხერხდება) — უსასყიდლოდ უნდა გადაეცეთ უცხოურ ფირმებს — მათი ფუნქციონირების გარანტიით, პროფილის შეცვლის ნებართვით, გარკვეულ პერიოდში (5—10 წ.) მოგების დაბეგვრისაგან განთავისუფლებითაც კი; 8. აუცილებელია ფულის რეფორმაზე ფიქრი რესპუბლიკისათვის დღეს ყველაზე უფრო მისაღები ფორმით, კუპონის დენომინაცია და გამაგრება; სხვა ქვეყნის ვალუტის დროებით გამოყენება და სხვა; 9. საჭიროა ვაუჩერიზაციის განხორციელება, საპრივატიზაციო ბარათების გაცემა; 10. აუცილებელია საბიუჯეტო სისტემის სრულყოფა;

უსათუოდ უნდა განხორციელდეს შესაბამის უწყებათა მიერ შემუშავებული პროგრამა „ბიუჯეტი“, რომელიც პირველ რიგში საბიუჯეტო დეფიციტის აღმოფხვრას გულისხმობს;

ფინანსთა სამინისტრომ და საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა დროა დაამთავრონ მუშაობა პროგრამებზე „საბანკო რეფორმა“, „საფინანსო რეფორმა“. 11. აუცილებელია შემნახველ ბანკებში შენატანების (განსაკუთრებით კი ვადიანების) პროცენტების მრავალჯერადი გაზრდა;

— სარეზერვო ვალუტის შექმნა;

— ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის შემმუშავებელი და განმახორციელებელი მუდმივმოქმედი სამთავრობო კომისიის ჩამოყალიბება;

— სახელმწიფო პროგრამების „კუპონის კურსის“ და „ეროვნული ვალუტის“ განხორციელება. 12. მიზანშეწონილია ფასებისა და ტარიფების ზრდის პირობებში მოსახლეობის სოციალური დაცვის მექანიზმის დახვეწა იმ ანგარიშით, რომ უფრო კონკრეტული და მიზნობრივი გახდეს გაცემული სახსრების გამოყენება;

— საქართველოს რესპუბლიკის მოსახლეობის იმ კატეგორიების ზუსტი აღრიცხვა, რომლებიც პირველ რიგში საჭიროებენ სოციალურ დაცვას; უმუშევრების, დევნილებისა და იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის გადაუდებელი დახმარების გაწევა; სრული წესრიგის დამყარება ჰუმანიტარული დახმარების განაწილებაში;

— რესპუბლიკის დიდ ქალაქებში შეღავათიანი ფასებით მოვაჭრე მაღაზიების (მომსახურე ობიექტების, მათ შორის სასადილოების) ქსელის შექმნა;

— ძირითადი სახეობების სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებზე ფასების სახელმწიფო რეგულირების საბაზრო ეკონომიკის ქვეყნებისათვის დამახასიათებელი მოდელის დამუშავება და დანერგვა, სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულისა და პროდუქტების რესპუბლიკური ბირჟის შექმნა;

ფასებისა და კონიუნქტურის შემსწავლელი სამეცნიერო-კვლევითი და საინფორმაციო ცენტრის დაარსება და.სხვ.

კრიზისის დაძლევისა და სტაბილიზაციის ეროვნული პროგრამა მოიცავს მრავალ სხვა საკითხს, ღონისძიებათა დიდ კომპლექსს, რომელთა შესახებ ამომწურავი საუბარი სხვა დროს გვექნება.

IV.

ეკონომიკური და სოციალური განვითარების პროგრამის სტრატეგიული და ტაქტიკური მიზნების განხორციელების ტემპები და მასშტაბები დამოკიდებული იქნება საქართველოს შინაგანი პოტენციალის გამოყენების შესაძლებლობებზე და იმ საგარეო-პოლიტიკური და ეკონომიკური გარემოს ხასიათზე, რომელშიც საქართველოს ეკონომიკას მოუწევს ფუნქციონირება უახლოეს მომავალსა თუ შორეულ პერსპექტივაში. ამ თვალსაზრისით საქართველოს პოტენციურ შესაძლებლობებს განსაზღვრავს შემდეგი გარემოებანი:

ა) სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების საერთო პარამეტრების მიხედვით დასავლური სამყაროდან საქართველოს არსებითი ჩამორჩენის მიუხედავად იგი დღეისათვის მაინც ფლობს მნიშვნელოვან საწარმოო პოტენციალს, რომელსაც უნარი შესწევს ყველაზე თანამედროვე ტექნოლოგიების ათვისებისა და მსოფლიო ბაზარზე კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოებისა;

ბ) საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სერიოზული ფაქტორი შეიძლება გახდეს მისი მნიშვნელოვანწილად ხელსაყრელი გეოპოლიტიკური მდებარეობა:

— საქართველო ამიერკავკასიის სხვა სახელმწიფოებისათვის წარმოადგენს ერთადერთ გასასვლელს შავი ზღვით ევროპულ-ეკონომიკურ ურთიერთობებში ჩართვისათვის;

— საქართველოს სატრანსპორტო სისტემა პოტენციაში შეიძლება გახდეს დიდმნიშვნელოვანი ელემენტი ევროპა-აზიის სატრანსპორტო არტერიისა, რომელიც დააკავშირებს, ერთი მხრივ, აღმოსავლეთსა და დასავლეთს, მეორე მხრივ, სამხრეთსა და ჩრდილოეთს.

გ) საქართველოს ბუნებრივ-კლიმატური პირობების თავისებურებანი საკმაო ეფექტიანობით შეიძლება გამოყენებულ იქნას ყოფილი სსრ კავშირის ეკონომიკურ სივრცესთან სამეურნეო ურთიერთობებისათვის, უწინარეს ყოვლისა სამხრეთული და სუბტროპიკული კულტურებისა და მათი გადამუშავების პროდუქტების (ჩაი, ღვინო, კონიაკი და სხვ.) წარმოებაში ფაქტიურად მონოპოლური მდგომარეობის გამოყენების საფუძველზე, განსაკუთრებით უახლოეს პერიოდში;

დ) პერსპექტივაში საქართველოს ეკონომიკური განვითარების მნიშვნელოვანი ხელსაყრელი ფაქტორი იქნება რეკრეაციული რესურსების, მათ შორის მინერალური და ჩვეულებრივი სასმელი წყლის ეფექტიანად გამოყენება;

ე) მართალია, საქართველო ამჟამად არ ფლობს მსოფლიო ბაზრის თვალსაზრისით სახარგებლო წიაღისეულის განსაკუთრებით დიდ მარაგებს, მაგრამ ეკონომიკურ განვითარებაში მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა შეუძლია მანგანუმის, დარიშხანის, ფერადი ლითონების, არალითონური წიაღისეულის, ბუნებრივი მოსაპირკეთებელი ქვების და სხვათა არსებული საბადოების თანამედროვე ტექნოლოგიების საფუძველზე ათვისება-გამოყენებას;

ვ) საქართველოს ეკონომიკის მნიშვნელოვან საყრდენად დარჩება მდიდარი ჰიდროენერგორესურსების მაქსიმალურად ეფექტიანი ათვისება ეკოლოგიურ მოთხოვნათა მკაცრი დაცვის პირობით. პარალელურად ყურადღება უნდა მიექცეს ნავთობის მარაგების გამოვლენის პერსპექტივების მაქსიმალურ რეალიზაციას, მიწის თბურ ენერგიას, მზის ენერგიას, მცირე ჰესებს და სხვ.

ზ) ეკონომიკური განვითარების დიდმნიშვნელოვან ფაქტორად შეიძლება იქცეს საქართველოს სამეცნიერო-ტექნიკური და საგანმანათლებლო პოტენციალი, რომლითაც ქვეყნის ეკონომიკა თვისობრივად განსხვავდება სხვა განვითარებადი ქვეყნებისაგან;

თ) საქართველოს ეკონომიკის განვითარების ძირეულ ფაქტორად თანამედროვე ეტაპსა და პერსპექტივაში რჩება შრომითი რესურსები და სამუშაო ძალა, რომელიც მეტ-ნაკლებად ფლობს წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიებს და რომელსაც აქვს უნარი აითვისოს ურთულესი საწარმოო-ტექნოლოგიური პროცესები, ამასთან, ისტორიულად ჩამოყალიბებული სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გამო სამუშაო ძალა საქართველოში რამდენჯერმე იაფი იქნება, ვიდრე დღევანდელი მსოფლიოს ეკონომიკურად მაღალგანვითარებული ქვეყნებისა, რაც საზღვარგარეთული კაპიტალის მოზიდვის ერთ-ერთ მოტივად უნდა მივიჩნიოთ;

ი) საქართველოს ეკონომიკური წინსვლის არსებითი ფაქტორია მისი თანმიმდევრული პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტეგრაცია დემოკრატიულ სამყაროსთან, დასავლეთის განვითარებულ სახელმწიფოთა ჰუმანიტარული და ეკონომიკური დახმარება, საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და მსოფლიო ბანკის, სხვა საერთაშორისო ეკონომიკურ ორგანიზაციათა პროგრამების რეალიზაცია, შავი ზღვის აუზის ქვეყნებისა და დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის ქვეყნებთან კოოპერაცია და სხვ.

ამ რეზერვების რეალიზებისათვის შესაძლებლობისდაგვარად მაქსიმალურად უნდა იქნეს გათვალისწინებული სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ზოგადი ტენდენციები, რომელთა თანახმადაც თანამედროვე მსოფლიოში უპირატესობა ენიჭება დროის, ინფორმაციულ, მეცნიერულ ცოდნას, წარმოების ორგანიზაციის, გეოპოლიტიკურ, მენეჯმენტურ და სხვა ახალ ინტელექტუალურ რესურსებს.

აქედან გამომდინარე დღევანდელი ჩამორჩენილობის გარღვევისათვის გრძელვადიან პერიოდში საქართველოსათვის მთავარი სტრატეგიული პრიორიტეტია პოსტინდუსტრიული საზოგადოებისა და ერთიანი ეკოლოგიურ-ეკონომიკური სისტემის ფორმირების სინთეზური განვითარება, კერძოდ, საგანმანათლებლო-სამეცნიერო პოტენციალის, არამატერიალური სფეროს, ინფორმაციულ-კომუნიკაციური სექტორის, უნარჩენო, ეკოლოგიურად სუფთა წარმოების უპირატესი განვითარება.

ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრიორიტეტია ქვეყნის თავდაცვითი ძლიერების უზრუნველყოფა. ამასთან საქართველომ ღირსეული წვლილი უნდა შეიტანოს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ შემუშავებული მდგრადი განვითარებისა და XXI საუკუნისათვის დღის წესრიგის კონცეფციების განხორციელებაში.

ამ საფუძველზე ეკონომიკის ძირეული სტრუქტურული მოდერნიზაცია უნდა წარიმართოს შემდეგ ამოცანათა თანმიმდევრული განხორციელების გათვალისწინებით:

ა) უნდა ჩამოყალიბდეს ყველა სასიცოცხლო დარგი იმ მინიმალური დონით, რომელიც უზრუნველყოფს ქვეყნის ეკონომიკის ავტონომიურ ფუნქციონირებას და გამორიცხავს მის პარალიზებას პოლიტიკური გართულებისა თუ ომის შემთხვევაში;

ბ) უნდა გამოირიცხოს ნებისმიერ ქვეყანაზე ან მათ ჯგუფზე ცალმხრივი დამოკიდებულება და დამყარდეს ალტერნატიული კავშირები როგორც სანედლეულო-ენერგეტიკული წყაროების, ისე გასაღების ბაზრების თვალსაზრისით;

გ) უნდა განხორციელდეს საქართველოს ორგანული ჩართვა მსოფლიო სამეურნეო კავშირებში, რაც უწინარეს ყოვლისა ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალის გადიდებას გულისხმობს.

ეკონომიკური სტრატეგიის რეალიზაცია საფუძველს შექმნის სოციალური განვითარების უმთავრესი მიზნის მისაღწევად, რომლის არსიც მოსახლეობის ცხოვრების ხარისხის მაღალი დონის უზრუნველყოფაა საქართველოს ეროვნულ თავისებურებათა და მოთხოვნილების სპეციფიკის გათვალისწინებით.

V

მოქალაქეთა კავშირი უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებს მეცნიერების განვითარებას. განხილვულ პერიოდში სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პროგრესის მთავარ ამოცანად მიჩნეულია ეკონომიკური კრიზისის დაძლევის ხელშეწყობა. ამავე პერიოდში მოხდება მეცნიერულ-ტექნოლოგიური სფეროს სახელმწიფო ხელშეწყობის მექანიზმის ამოქმედება, რომელიც უზრუნველყოფს მეცნიერულ-ტექნოლოგიური განვითარების ეროვნული პოლიტიკის საფუძვლების შექმნას და საქმიანობის ამ სფეროს სამართლებრივ დაცვას, პრიორიტეტული მეცნიერულ-ტექნოლოგიური პროგრამების განხორციელებას და საბაზრო ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებას.

მეცნიერებათა აკადემია, თავისი 200-მდე სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრით, საინჟინრო და სოფლის მეურნეობის აკადემიები, მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების კომიტეტი, პარლამენტის მეცნიერების მუდმივმოქმედი კომისია, ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოები, სხვა დაინტერესებული ორგანიზაციები, პოლიტიკური პარტიები მონაწილეობენ სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრამების მომზადებაში („მეცნიერება“, „ტექნოლოგიები“ და სხვა).

პერსპექტივაში საქართველოს მეცნიერება და ტექნიკა, ტექნოლოგიები მსოფლიო მიღწევების დონეზე უნდა დადგეს. საქართველოში უნდა განვახორციელოთ თანამედროვე ტექნოლოგიური რევოლუცია. ასეთია ამოცანა.

რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის 10 სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი მონაწილეობდა რუსეთის ანტიკრიზისული ფედერალური პროგრამის და მისი ალტერნატიული ვარიანტების მომზადებაში. კარგი იქნება თუ საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია და მისი ინსტიტუტები უფრო აქტიურ მონაწილეობას მიიღებენ საქართველოში ეკონომიკური და სოციალური რეფორმების განხორციელებაში, მეცნიერების ფუნდამენტური და გამოყენებითი დარგების განვითარებაში, წარმოების და მეცნიერების ინტეგრირებაში.

მოქალაქეთა კავშირი ამაყობს საქართველოს მეცნიერთა მხარდაჭერით. მოქალაქეთა კავშირი, როგორც პოლიტიკური მოძრაობა, ყველაფერს გააკეთებს იმისათვის, რომ თავის რიგებში გააერთიანოს ყველა თაობის მეცნიერთა ახალი და ახალი ფენები, გადაჭრას ის პრობლემები, რომლებიც დღეს ხელს უშლიან მეცნიერებისა და ტექნიკის განვითარებას.

მოქალაქეთა კავშირი — ეს არის პირველ რიგში მეცნიერთა, ფილოსოფოსთა, ეკონომისტთა, ფიზიკოსთა, ფსიქოლოგთა, პოლიტოლოგთა, მეცნიერებისა და ტექნიკის ყველა დარგის სპეციალისტთა, ინტელექტუალთა პოლიტიკური მოძრაობა.

VI

მოქალაქეთა კავშირი დიდად არის დაინტერესებული განათლების სისტემის სრულყოფით, მოსწავლე და სტუდენტი ახალგაზრდობის, მასწავლებელთა და პროფესორთა როლის ამაღლებით ეროვნული საქმეების გადაწყვეტაში. საპროგნოზო წლებში ნავარაუდევია განათლების სისტემაში მიმდინარე უარყოფითი პროცესების შეჩერება და გარკვეული აღმავლობის მიღწევა.

აღსაზრდელთა კონტინგენტი მუდმივმოქმედ სკოლამდელ დაწესებულებებში 1994 წელს, 1993 წელთან შედარებით, გაიზრდება 800 ბავშვით, ხოლო 1995 წელს — 3800 ბავშვით, ამ დაწესებულებებით ბავშვთა უზრუნველყოფის მაჩვენებელი კი შესაბამისად — 47 პროცენტსა და 50 პროცენტს მიაღწევს.

1994-1995 წლებშიც გაგრძელდება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში მოსწავლეთა რიცხოვნობის შემცირების ტენდენცია, რაც გამოწვეულია როგორც ამ ასაკის მოსახლეობის საერთო რაოდენობის, ასევე დამამთავრებელ კლასებში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირებით. სამაგიეროდ პროფესიულ-ტექნიკურ სასწავლებლებში გათვალისწინებულია მოსწავლეთა კონტინგენტის გარკვეული ზრდა.

საპროგნოზო პერიოდში უმაღლეს და საშუალო სპეციალურ სასწავლებლებში სახელმწიფო შეკვეთით მისაღები კონტინგენტის შემცირების ტენდენცია ამ სასწავლებელთა ფასიანი ქსელის მნიშვნელოვნად გაფართოების გამო კანონზომიერად უნდა ჩაითვალოს. ამასთან უნდა გაიზარდოს მოთხოვნები ფასიანი სასწავლებლების მიმართ, პირველ რიგში კი უნდა დაინერგოს უმაღლეს სასწავლებელთა აკრედიტაციის წესი, ფასიანი სწავლება სახელმწიფო უმაღლესი სასწავლებლების საქმედ უნდა იქცეს.

სახელმწიფოს მეთაურისა და მინისტრთა კაბინეტის დავალებით განათლების სამინისტრო, პარლამენტის განათლების მუდმივმოქმედი კომისია, განათლების ცენტრალური და ადგილობრივი ორგანოები, სკოლები, გიმნაზიები, ლიცეუმები, უნივერსიტეტები, კოლეჯები, უმაღლესი სასწავლებლები, პოლიტიკური პარტიები, სხვა დაინტერესებული ორგანიზაციები მუშაობენ პროგრამაზე „განათლება“.

მოქალაქეთა კავშირმა აქტიური მონაწილეობა უნდა მიიღოს ამ პროგრამის შედგენაში, განხილვასა და განხორციელებაში, მოაწყოს საერთო პარტიული დისკუსია ამ თემაზე.

საჭიროა ეროვნული პედაგოგიკის თეორიისა და პრაქტიკის განვითარება, განათლების სისტემის ძირეული რეფორმა მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნების მიღწევებისა და ამ დარგში ეროვნული ტრადიციებისა და გამოცდილების სინთეზის გზით.

მოქალაქეთა კავშირი — ეს ჩვენი პედაგოგების, მოსწავლე და სტუდენტი ახალგაზრდობის, უმაღლესი სასწავლებლების პროფესორ-მასწავლებლების პოლიტიკური მოძრაობაა.

მოქალაქეთა კავშირს განათლება შეაქვს ხალხში და ამ მისიას ის მით უფრო ეფექტიანად შეასრულებს, რაც უფრო მეტი იქნება მის რიგებში განათლების სფეროს მუშაკები, მოსწავლეები და სტუდენტები.

მოქალაქეთა კავშირი მიესალმება იმ ფაქტს, რომ მთავრობის სტრუქტურაში არსებობს ახალგაზრდობის საქმეთა უწყება, რადგანაც ეს ხელს შეუწყობს ახალგაზრდობის პრობლემების გადაწყვეტას.

მოქალაქეთა კავშირი მით უფრო ბრძოლისუნარიანი და პერსპექტიული იქნება, რაც უფრო მეტი თავისუფლად მოაზროვნე დემოკრატი ჭაბუკი და ქალიშვილი გაერთიანდება მის რიგებში, მოქალაქეთა კავშირის ახალგაზრდულ ორგანიზაციაში, რომელიც ახლახან დაარსდა და აქტიურ მუშაობას ეწევა.

მოქალაქეთა კავშირი მომავლის დემოკრატიული ორგანიზაციაა. ის ახალგაზრდაა სულით, ის სავსეა ოპტიმიზმით და ხვალინდელი დღის რწმენით. მშვენიერია მისი იდეალები, მისი პროგრამა და ამიტომ ერთიანდება მის დროშის ქვეშ XX საუკუნის დასასრულისა და XXI საუკუნის ახალგაზრდობა. ახალგაზრდობის ეს დიდი ნდობა უნდა გავამართლოთ ჩვენი ყოველდღიური საქმიანობით.

მუშავდება პროგრამა „ახალგაზრდობის პრობლემები“. მოქალაქეთა კავშირმა თავისი წვლილი უნდა შეიტანოს ამ პროგრამის შემუშავებასა და განხორციელებაში, თუ მას სურს ახალგაზრდობის ნდობა, პატივისცემა და სიყვარული დაიმსახუროს.

VII

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ ქართული კულტურა უნიკალური მოვლენაა, ქართული მწერლობა, მუსიკა, თეატრი, კინო, არქიტექტურა, მხატვრობა, დიზაინი, მთელი კულტურა არა მხოლოდ ეროვნული, არამედ საკაცობრიო მნიშვნელობისაა.

დიდი პრობლემებია გადასაწყვეტი კულტურის სფეროში.

სამწუხაროა, რომ მოსალოდნელია კულტურული დაწესებულებების (ბიბლიოთეკების, კლუბების და ა. შ.) ქსელის შემდგომი შემცირება, რითაც კიდევ უფრო უარყოფითად გაიზრდება სხვაობა ამ ქსელით უზრუნველყოფის ფაქტობრივ და ნორმატიულ მაჩვენებლებს შორის.

სასიხარულოა, რომ პროგრამით უახლოეს პერიოდში ნავარაუდევია წიგნის პროდუქციის, მათ შორის სახელმძღვანელოების, ჟურნალ-გაზეთების გამოცემის ზრდა.

მოქალაქეთა კავშირი მხარს უჭერს იმ იდეას, რომ შემუშავებულ იქნეს სახელმწიფო პროგრამა „კულტურა“.

ეს დავალება მიღებული აქვს კულტურის სამინისტროს, პარლამენტის კულტურის კომისიას, ცენტრალურ და ადგილობრივ ხელისუფლებასა და მმართველობის ორგანოებს, შემოქმედებით კავშირებსა და ორგანიზაციებს.

ამ პროგრამის შექმნასა და განხორციელებაში აქტიური მონაწილეობა უნდა მიიღონ შემოქმედებითმა ინტელიგენციამ, ახალგაზრდობამ, მთელმა საზოგადოებამ, პოლიტიკურმა პარტიებმა და მოძრაობებმა, პირველ რიგში — მოქალაქეთა კავშირმა.

სახელმწიფო, საზოგადოება, საბიუჯეტო ორგანიზაციები, საზოგადოებრივი ფონდები, დიდი, საშუალო და მცირე ბიზნესი, კერძო სექტორი მეცენატები, ჭეშმარიტი მამულიშვილები, ყველაფერს უნდა აკეთებდნენ, რომ კვლავაც განვითარდეს საქართველოს მეცნიერება, ლიტერატურა და ხელოვნება, ქართველი ერისა და საქართველოში მცხოვრები ყველა ხალხის სულიერი და მატერიალური კულტურა.

საჭიროა უფრო ეფექტური თანამშრომლობა გაეროსთან, იუნესკოსთან, ევროთათბირთან? მსოფლიოს საერთაშორისო კულტურულ ორგანიზაციებთან საერთაშორისო ასპარეზზე საქართველოს კულტურის უფრო უკეთ წარმოსაჩენად.

წარმოსაჩენი კი ბევრი რამ გვაქვს. ამ კრიზისულ სიტუაციაშიც კი ტრიუმფალურად ხორციელდება ქართული კულტურის მოღვაწეთა გასტროლები, გამოფენები, ფესტივალები, დეკადები საზღვარგარეთ.

გარკვეულ მუშაობას ეწევა ქართული კულტურის ხსნის კომიტეტი.

როგორც ერთხელ ითქვა: კულტურა უნდა იხსნას ხალხმა, ხალხი უნდა იხსნას კულტურამ.

მოქალაქეთა კავშირი მით უფრო ძლიერი იქნება, რაც უფრო მეტი შემოქმედი, მწერალი, კომპოზიტორი, კინემატოგრაფისტი, რეჟისორი, მსახიობი, მხატვარი, არქიტექტორი, მუსიკოსი, მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების მოღვაწე გაერთიანდება მის რიგებში.

ჩვენ ვამაყობთ, რომ მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების მოღვაწეები დიდ ეროვნულ საქმიანობას ეწევიან მოქალაქეთა კავშირში. მათ ვხედავთ ყველა დონეზე, როგორც რიგით წევრთა, ისე მოძრაობის ლიდერთა შორის. და ეს მეტად გვახარებს.

* * *

ეროვნულ მოძრაობასა და ინტელიგენციის როლზე ბევრი ითქვა და დაიწერა. მე არ მინდა ამ საკითხების გარშემო დღეს დისკუსიასა და კამათში ჩავერთო. ამის დროც მოვა. დღეს მხოლოდ ის მინდა ვთქვა, რომ უბედურება იყო ბოლო წლების ეროვნულ მოძრაობაში რომ უკიდურესმა რადიკალიზმმა გაიმარჯვა, ეს სხვა ფაქტორებთან ერთად მოსახლეობის გულუბრყვილობის და პოლიტიკური გამოუცდელობის შედეგიც იყო.

ახლა ხალხი დაბრძენდა და, მიუხედავად სიდუხჭირისა და შიმშილისა, იგი რადიკალებსა და პოპულისტებს უკვე აღარ გაჰყვება. ინტელიგენცია არც ადრე გაჰყოლია მათ. მაგრამ ისტორიაში, ცხოვრებაში ბევრი რამ ხდება. შეიძლება მოხდეს ისე, რომ ზვიადისტების შავი საქმე და ბოროტი ზრახვები სხვა ძალამ იკისროს. ისინი, სადაც კი ხელი მიუწვდებათ, ჩუმი საბოტაჟის კურსს ატარებენ.

მე ვთვლი, რომ ეროვნული მოძრაობა უფართოესი ცნებაა. დისიდენტურობა დიდი და უმნიშვნელოვანესი ნაკადია ეროვნული მოძრაობისა. მაგრამ დისიდენტობა ვერ ამოწურავს მთელ ეროვნულ მოძრაობას. ეროვნული მოძრაობა დისიდენტობაზე უფრო ფართო და ღრმა ცნებაა.

რით არ არიან ეროვნული მოძრაობის გმირები ისინი, ვინც ოციან წლებში საქართველოს ტაძრები და ეკლესიები გადაარჩინა?!

ან ისინი, ვინც მეოცე საუკუნის ქართული ლიტერატურისა და ხელოვნების შედევრებს ქმნიდა, ადამიანის სულიერებას აყალიბებდა? ეს ფენომენი რომ არა, საქართველო ხომ დაკნინდებოდა?!

განა ეროვნული მოძრაობის გმირები არ არიან ისინი, ვინც ქართული მეცნიერება შექმნა და ქვეყანას მსოფლიოში გაუთქვა სახელი!

ვინც განათლების ფრონტზე იბრძოდა, სახელმძღვანელოებს ქმნიდა, ახალ თაობებს პატრიოტულ და ჰუმანურ იდეებს აზიარებდა.

განა ეროვნული გმირი არ არის ჯარისკაცის ის მამა, რომელმაც ტანკი შეაჩერა, უცხო ქვეყანაში ვაჟს გადაეფარა და გადაარჩინა?!

ეროვნული გმირები არიან 9 აპრილის მსხვერპლნი, 1956 წლის 9 მარტს უსამართლო შეტაკებაში დაღუპულნი, ისინი, ვინც იცავდა სოხუმს, ვინც პროვინციულ ფაშიზმს გზა გადაუღობა.

ეროვნული მოძრაობის განუყოფელი ნაწილია საზოგადოების ის წრეები (და ისინი ამ დარბაზში მრავლად არიან), ვინც სძლია საკუთარ თავს, უარჰყო ერთი მსოფლმხედველობა და იწამა მეორე, უყოყმანოდ დადგა ქვეყნის თავისუფლებისა და დემოკრატიისათვის ბრძოლის ბარიკადებზე.

მრავალი სხვა მაგალითის მოყვანა შეიძლება.

ასე მესმის მე ეროვნული მოძრაობა და მისი შემადგენელი ნაწილები.

ინტელიგენციამ, ახალგაზრდობამ უდიდესი როლი შეასრულეს ეროვნულ მოძრაობაში, რომელშიც ყველა თაობა იღებდა აქტიურ მონაწილეობას.

განა ეროვნული მოძრაობის მონაწილენი არ არიან ის ექიმები, რომლებმაც თავი შესწირეს ადამიანის სიცოცხლის გადარჩენას აფხაზეთსა თუ სამაჩაბლოში?!

VIII

მოქალაქეთა კავშირს მიაჩნია, რომ დემოგრაფიული ბალანსი დაირღვევა, თუ მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურება არ გაუმჯობესდა. რესპუბლიკაში სამედიცინო მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით 1994 წლიდან განზრახულია სამედიცინო დაზღვევაზე გადასვლა, რის შესახებაც მომზადებულია შესაბამისი დოკუმენტაცია (კონცეფცია).

ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტრო, სხვა დაინტერესებული ორგანიზაციები მუშაობენ პროგრამებზე „ჯანმრთელობა“, „კურორტები“, „სადაზღვევო მედიცინა“ და სხვ. მოქალაქეთა კავშირმა აქტიური მონაწილეობა უნდა მიიღოს ამ პროცესში.

საპროგნოზო გაანგარიშებებში გათვალისწინებულია აგრეთვე სპორტული და საკურორტო-ტურისტული დაწესებულებების საქმიანობის შემდგომი აღორძინება, მათი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განვითარების საფუძველზე, რაც ძირითადად არაცენტრალიზებული, მათ შორის კერძო სტრუქტურების ხარჯზეც უნდა მოხდეს.

იქმნება პროგრამები „ტურიზმი“, „სპორტი“.

ჯანმრთელობის დაცვის სისტემა დღეს ჩვენი ყოფის ერთ-ერთი ყველაზე სუსტი და ჩამორჩენილი უბანია. მოსახლეობის უდიდესი უმრავლესობისათვის მიუწვდომელი გახდა სამედიცინო მომსახურება.

მოქალაქეთა კავშირმა სხვა პოლიტიკურ პარტიებთან, ცენტრალურ და ადგილობრივ ხელისუფლებასთან ერთად ყველაფერი უნდა გააკეთოს იმისათვის, რომ საქართველოში ჯანმრთელობის დაცვის სისტემა განვითარებული ქვეყნების დონეზე დადგეს.

მოქალაქეთა კავშირი აერთიანებს ჯანმრთელობის დაცვის მუშაკთა ფართო ფენებს. ჩვენ მადლობას ვუცხადებთ მათ, ისევე როგორც ინტელიგენციის ყველა ფენას, თანადგომისა და მხარდაჭერისათვის.

რაც მეტი ექიმი, ფარმაცევტი, ჯანმრთელობის დაცვის მუშაკი იქნება ჩვენს რიგებში, მით უფრო ძლიერი იქნება ჩვენი პოლიტიკური მოძრაობა, მით უფრო მეტს გავაკეთებთ ხალხის ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობისათვის.

IX

საქართველოს ეკონომიკისა და კულტურის ხსნა კრიზისისგან შეუძლებელია სწორი საშინაო და საგარეო პოლიტიკის განხორციელების გარეშე.

სახელმწიფოს მეთაურისა და მინისტრთა კაბინეტის დავალებით საგარეო პოლიტიკის კონცეფცია ძირითადად შემუშავებულია.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი მხარს უჭერს ხელისუფლების საშინაო და საგარეო პოლიტიკურ კურსს და მომავალში აქტიურ მონაწილეობას მიიღებს სუვერენული, დემოკრატიული საქართველოს რესპუბლიკის, მშვიდობისმოყვარე ჰუმანურ, საერთაშორისო სამართლის ნორმებზე დამყარებული საგარეო პოლიტიკის სრულყოფასა და ეფექტიანად განხორციელებაში.

მოქალაქეთა კავშირი მიესალმება იმ ფაქტს, რომ საქართველოს სუვერენული რესპუბლიკა აღიარა მსოფლიოს თითქმის ყველა სახელმწიფომ, რომ დღითიდღე უმჯობესდება ურთიერთობა გაეროსთან, უშიშროების საბჭოსთან, იუნესკოსთან, ნატოსთან, მსოფლიო ბანკთან, საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან, ევროთათბირთან, ევროპარლამენტთან, ევროგაერთიანებასთან, „ესენგესთან“, რუსეთთან, უკრაინასთან, თურქეთთან, სპარსეთთან, აზერბაიჯანთან, სომხეთთან, შავი ზღვის ქვეყნების ალიანსთან, წინა აზიის, მცირე აზიის, ცენტრალური აზიის, კავკასიის და ამიერკავკასიის ქვეყნებთან, ამერიკის, ევროპის, აზიის, დედამიწის ყველა კონტინენტის სახელმწიფოებთან, საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი მიესალმება საქართველოს საგარეო პოლიტიკისა და დიპლომატიის წარმატებებს. ის აქტიურ მონაწილეობას მიიღებს ფუნდამენტური პროგრამის „საგარეო პოლიტიკა: დიპლომატიური, ეკონომიკური და კულტურული ასპექტები“ — მომზადებასა და ხორცშესხმაში.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი იწონებს საგარეო ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითად ასპექტებს და აქტიურ მონაწილეობას მიიღებს პროგრამების — „ექსპორტი“ და „იმპორტი“ შემუშავებასა და განხორციელებაში, მსოფლიო ეკონომიკაში საქართველოს ეკონომიკის ინტეგრირებაში, მსოფლიოს ქვეყნებში საქართველოს სავაჭრო-ეკონომიკური წარმომადგენლობათა ქსელის გაფართოებაში, ნორმალური საერთაშორისო დიპლომატიური, ეკონომიკური, სავაჭრო, ფინანსური, კულტურული, სპორტული, ტურისტული ურთიერთობებისათვის სათანადო პოლიტიკური სამართლებრივი, ინტელექტუალური, მატერიალურ-ტექნიკური და სხვა სახის ბაზის შექმნაში.

მოქალაქეთა კავშირის ეკონომიკური, პოლიტიკური, სოციალური რეფორმების მონახაზები იმ საპროგრამო და საწესდებო პრინციპებს დაემყარება, რომელიც თქვენ უკვე განიხილეთ და მოიწონეთ.

ჩვენი საქმიანობის განმსაზღვრელი დებულებები ეყრდნობა არა ყალბ ილუზიებს, პოპულიზმს და ადამიანთა გაჭირვებაზე დემაგოგიურ სპეკულირებას, არამედ რეალურ და ქმედით პოლიტიკას.

კავშირის ქვაკუთხედი, მისი საზრუნავი, მისი არსებობის და ძლიერების წყარო მოქალაქე — თავისი ოჯახით, თავისუფალი პიროვნება, მისი ინტერესები, უფლებები, მოვალეობანი და პასუხისმგებლობა.

ადამიანის ზნეობა და აქედან გამომდინარე ზნეობრივი საშინაო და საგარეო პოლიტიკა კავშირის ფუძემდებლური პრინციპია.

მოქალაქეთა კავშირისათვის საშინაო და საგარეო პოლიტიკა განუყოფელია და ორივე ერთად ემსახურება საქართველოს კეთილდღეობასა და აყვავებას.

* * *

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის პირველი ყრილობა საფუძველს უყრის საქართველოს პოლიტიკურ პარტიათა ისტორიაში, დემოკრატიული საზოგადოების მატიანეში სრულიად ახალ ეტაპს.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი, როგორც პოლიტიკური პარტია და პოლიტიკური მოძრაობა თავისი წესდებით, პროგრამით, პირადი შემადგენლობით, თავისი პოლიტიკური, ფილოსოფიური, კულტურული და რელიგიური იდეალებით წარმოადგენს თანამედროვე ცივილიზებული მსოფლიო პოლიტიკური პარტიებისა და პოლიტიკური მოძრაობების ქართულ ანალოგს. ეს არის თავისუფლად მოაზროვნე დემოკრატთა პარტია, რომელიც მიზნად ისახავს შექმნას ეფექტიანი საბაზრო ეკონომიკა, თანამედროვე ცივილიზაცია და კულტურა, დემოკრატიული სამოქალაქო საზოგადოება და სამართლებრივი დემოკრატიული სახელმწიფო.

მოვუწოდებთ ყველას, განურჩევლად ეროვნებისა, რასისა, კონფესიისა, რწმენისა, ვისაც ეს იდეალები ასულდგმულებს, მხარში ამოუდგნენ საქართველოს მოქალაქეთა კავშირს თავისუფალი, დემოკრატიული საქართველოს მშენებლობაში.

ჩვენ ვიცავთ ადამიანისა და ერების უფლებებს!

ჩვენთან არს ღმერთი! სიმართლე და სამართლიანობა!

გმადლობთ ყურადღებისათვის!

გიწვევთ სასწავლებლად აშშ-ში
ამერიკული კომპანია CJR
(CENTER FOR INTERCULTURAL RELATIONS)
აცხადებს 15-დან 18 წლამდე ბავშვების გაგზავნას სასწავლებლად აშშ-ს უმაღლეს სკოლებში
1 სასწავლო წლით (1994-95).

მოსწავლეები უზრუნველყოფილნი იქნებიან ბინით, კვებით, სამედიცინო დაზღვევით, ყოველთვიური სტიპენდიით (თვეში 125 დოლარი) და ერთჯერადი ფულადი დახმარებით (200 დოლარი), აგრეთვე ავიაბილეთებით აშშ-ს ტერიტორიაზე.

სწავლის დასრულებისას მოსწავლეები იღებენ სერტიფიკატს ინგლისურ ენაში გამოცდის ჩაბარების შესახებ (TOEFL) და ეძლევათ უფლება გააგრძელონ სწავლა აშშ-ს ნებისმიერ უნივერსიტეტში. სწავლება ფასიანია.

მოგვმართეთ ტელ: 38-77-10, ფაქსი: 29-49-04

იტალიური ავტომანქანების [illegible] შეძენის
მსურველთა საყურადღებოდ!

შ. პ. [illegible] ბუდაპეშტში გასამზადებლად [illegible] მონაცემებს ავტომანქანების მარკების, [illegible] და ფასების შესახებ. უნგრეთის ფირმა გაგიწევთ [illegible] რებს მანქანების ყიდვისა და საბუთების გაფორმებაში.

დაწვრილებითი ცნობებისათვის მოგვმართეთ
ტელ: 99-68-01 ნებისმიერ დროს.

იყიდება

ქალაქ ოზურგეთში, ექვთიმე თაყაიშვილის ქ. №57, ორსართულიანი კაპიტალური საცხოვრებელი სახლი გარაჟით, სამეურნეო ნაგებობებითა და გაშენებული საკარმიდამო ნაკვეთით.
ტელეფონი: 6-36-95. ფასი შეთანხმებით.
თამარ თევდორაძე

გიწვევთ სამოგზაუროდ!
ფირმა „რადიუსის“ ტურისტული ბიურო და საქართველო-ინდოეთის ერთობლივი ფირმა „რიტეში“

გიწვევთ სამოგზაუროდ ყველაზე იაფ ფასებში:
1. სირია: ალეპო-დამასკო (12 დღე)
ფასი 220 დოლარი და 30 000 მანეთი
2. ინდოეთი: დელი — აგრა — ჯაიპური (7 დღე)
ფასი 750 დოლარი და 30 000 მანეთი

პირველად საქართველოში ინდოეთის ჯგუფს თბილისიდან თბილისამდე უძღვება ინდოელი მოქალაქე.

ცნობებისათვის მოგვმართეთ:
ჩუბინაშვილის (ყოფილი ორჯონიკიძის) ქუჩა № 50 ტელეფონები: 96-75-46 (დღისით), 98-80-06, 66-17-32 (საღამოს)

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება
ფირმა «დილერი»
იღებს ანაბრებს ამერიკულ დოლარებში:
1 თვით 13 %
2 თვით 15 % თვეში
3 თვით 17 % თვეში
დაწვრილებითი ცნობებისათვის მიმართეთ მისამართზე: სასტუმრო „აჭარა“. ოთახი № 106.
ტელ: 98-53-59, 36-92-36

ფირმა «მაიზელი»
გიწვევთ ბიზნეს ტურზე მარშრუტით:

1. თბილისი-თეირანი-თბილისი — 5 დღე
ფასი: 230 დოლარი — 50 000 მანეთი
გასვლა აპრილის თვეში
2. ჩინეთი — ქალაქი კულჯა — 4 დღე
ფასი: 190 დოლარი — 400 000 მანეთი
გასვლა აპრილის თვის ყოველ სამშაბათს
3. ურუმჩი — 6 დღე გასვლა ბაქოდან
ფასი: 550 დოლარი — 140 000 მანეთი
4. ხუიფენხე-ხარბინი — 6 დღე გასვლა ვლადივოსტოკიდან
ფასი: 900 დოლარი
აპრილის თვეში
5. გერმანია — ქ. კიოლნი — 7 დღე
ფასი: 520 დოლარი

გთავაზობთ პოლონეთის, ჩეხოსლოვაკიის, უნგრეთის ინდივიდუალურ ვაუჩერებს.
ჩვენი მისამართია: ლერმონტოვის 18, სართული №4.
ტელ: 99-80-64.

ყურადღება!

ამა წლის 28 მარტს საქართველოს მწერალთა კავშირში გაიმართება გაზეთ „ლიტერატურული საქართველოს“ 1993 წლის ნომრების განხილვა.
დასაწყისი 18 საათზე.

მთავარი რედაქტორი ზურაბ ბოგიაშვილი.